

Promise

The cover features a central circular image of a family silhouette (a man, a woman, and two children) against a bright, glowing background, all held within the cupped palms of two hands. The background of the entire cover is a dark, gradient blue.

Voor Bijbels denken in de gezondheids(zorg) 29ste jaargang nr 2 (april 2013)

In dit nummer:

Tussen waan en werkelijkheid
(weder) Geboorte analogieën
Schaamte
Goddelijke genezing (1)

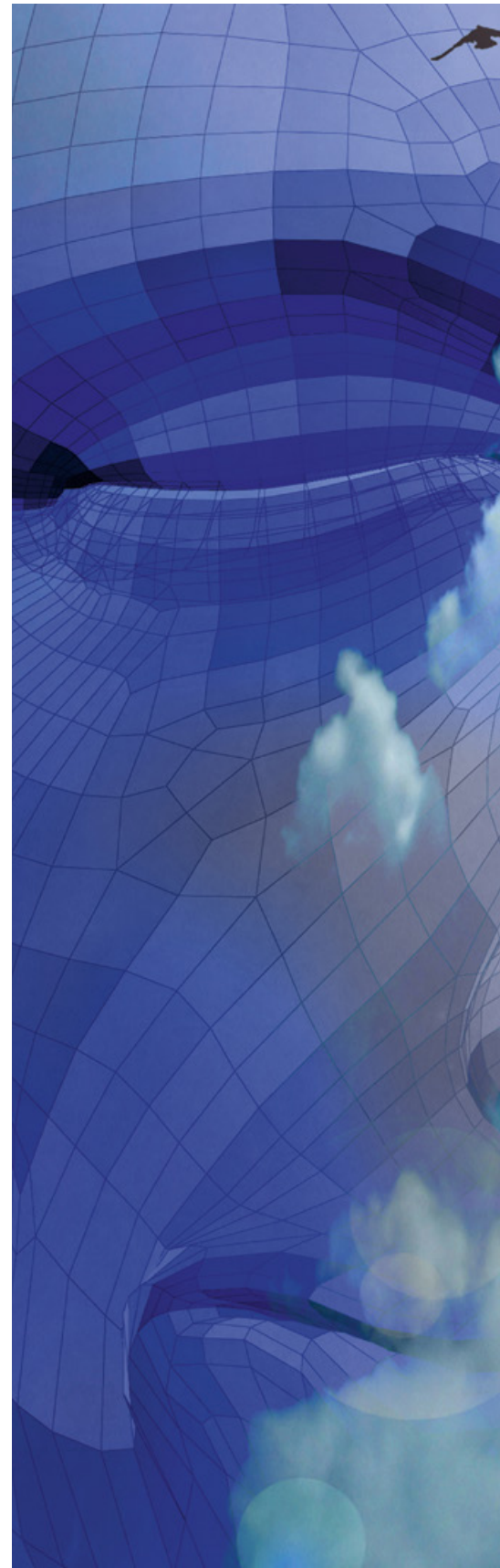
Tussen waan en

Met enige aarzeling ben ik, op verzoek, begonnen aan een kort artikel over yoga, mindfulness en EMDR. Dit zijn onderwerpen waarbij ik in de afgelopen jaren in ons blad en op veel spreekbeurten veelvuldig kritische kanttekeningen geplaatst heb vanuit een bijbels perspectief. In de discussie over deze methoden heb ik gemerkt dat in de loop der jaren, net als overigens bij veel psychosomatische onderwerpen, de doelgroep van deze methoden, een devaluatie van begrip en inhoud is opgetreden. Zo is yoga, zoals het in Nederland vaak gegeven wordt, vaak geen yoga in de oorspronkelijke betekenis en inhoud van het woord. Hetzelfde proces ondergaat ook het gebruik van het begrip mindfulness en ook in mindere mate EMDR. Als je de 'christelijke' vinger op de zere plek legt, worden die bezwaren door velen gebagatelliseerd omdat men zelf met veel mengvormen of 'verchristelijke' variaties in aanraking is gekomen. Waar vroeger de methoden sec gepraktiseerd worden, zie je nu veel meer een ontwikkeling waar tools uit de verschillende methoden en soorten gedachtegoed geïntegreerd worden in de reguliere hulpverlening. De bezwaren zijn nog steeds relevant, maar vaak meer verdekt in de wortels van de begripsvorming van het oorspronkelijke gedachtegoed. Daarbij komt dat de ultieme toets of iets door God gezegd kan worden als een middel in Zijn handen, niet een wetenschappelijke toets is maar een geestelijke toets. Dat vermogen is bij velen helaas onderontwikkeld, niet in de laatste plaats omdat men niet geleerd heeft, zoals Paulus het noemt, 'het geweten te oefenen'. Een kort artikel over de genoemde drie onderwerpen is niet gemakkelijk omdat ook de bezwaren verschillend zijn en een diepgaande analyse in een dergelijk bestek niet mogelijk is, hetgeen de 'finetuning' en ook de discussie niet altijd ten goede komt. Toch wil ik een poging wagen om de belangrijkste bezwaren op een rijtje te zetten.

Yoga

Yoga betekent in het Sanskriet letterlijk juk, verbinding. Men heeft in het hindoeïstische denken het idee dat de geest zowel het gevoel als het lichaam moet beheersen om daarmee de vereniging met God te bereiken. De meest bekende vorm in het westen is de hatha yoga. Deze bestaat vooral uit heel statische houdingsoefeningen, de zogenaamde asana's, die vaak identificaties van hun godsbeelden zijn, en die als basis bedoeld zijn om vanuit een verkrampde, statische houding, te mediteren en contact met de goden te maken. Uiteindelijk hebben de oefeningen een duidelijk geestelijk doel, namelijk zelfverwerkelijking en verlossing. Vaak zien de yogagoeroes de hatha yoga als een eerste stap naar dat doel, ook al wordt het niet altijd zo gepresenteerd. Als fysiotherapeut kwam ik voor het eerst in aanraking met yoga, doordat hun beoefenaars klachten kregen door deze statische oefeningen, die ook vaak de fysiologische bewegingsgrenzen van de houding en het bewegingssysteem langdurig overschreden. Ook de adem oefeningen die in de yoga geoefend worden hebben niet tot doel de fysiologie van ademing te volgen, zoals dat in de moderne fysiotherapie gebeurt. In de yoga wordt gesuggereerd dat de adem als een soort kosmische energie ingeademd kan worden en naar alle plaatsen in het lichaam gestuurd kan

worden. Men gelooft in feite dat de prana (kosmische en geestelijke) energie door adem oefeningen in en ook weer uit het lichaam gestuurd kan worden, en men zo contact kan maken met de goden. De vreemde vingerposities bij de oefeningen zouden dat proces versnellen. Vaak worden deze oefeningen in verdekte termen als adem-, energie- en ontspanningsoefeningen in het westen geïntroduceerd, waarna veel beoefenaars geleidelijk in hun beleving van de oefeningen naar een hindoeïstisch wereld-, god- en mensbeeld getransformeerd worden. Yoga is naast het vele bidden en offeren een pad tot vergoddelijking. Het belangrijkste in de yoga zijn de meditatieoefeningen. In de afgelopen 30 jaar zijn veel van die technieken als tools in de reguliere hulpverlening geïntegreerd. Denk aan geleide fantasie, visualisatieoefeningen, autogene training, (auto) hypnose en allerlei bewustzijnsveranderende middelen. Bij visualisatie wordt niet het normaal gebruik van fantasie en verbeelding bedoeld, maar meer het verwezenlijken van een ingebeelde wens. De gedachte is: God sprak en het was er, jij bent ook god en jij kunt als je het heel sterk bedenkt en gelooft iets vanuit het niets tot aanzijn roepen. Een volmaakte controle en regie over je leven. Het voert in dit artikel te ver om alle bezwaren tegen deze technieken te verwoorden, ik verwijs graag naar mijn boek hierover.

werkelijkheid

EMDR

Eye movement desensitization and reprocessing (EMDR) werd in 1989 door de Amerikaanse psychologe Francine Shapiro geïntroduceerd als een snelle en zeer effectieve behandelstrategie bij posttraumatische stressstoornissen. Er heeft in de laatste jaren veel onderzoek plaatsgevonden en er zijn verschillende verklaringsmodellen ontwikkeld zoals: de reciproque inhibitie van Pavlov, de exposure theorie, de werking van de pacemakercellen van het septum tussen cortex en limbische systeem, de rapid eye movement theorie en de werkgeheugentheorie. Voor christenen is de wetenschappelijke toets overigens niet altijd maatgevend, maar veel meer de geestelijke toets, in hoeverre EMDR een middel kan zijn wat door God gezegend kan worden. Een belangrijk struikelblok is het gegeven dat EMDR gebruik maakt van een vorm van hypnose, iets wat door sommige beoefenaars heftig ontkend wordt en bij anderen een 'non issue', een niet van belang geacht onderwerp is. Hypnose is een op trance of slaap gelijkende toestand van verlaagd bewustzijn, waardoor het kritische vermogen van het bewustzijn beïnvloed wordt of beheerst door een andere macht of persoon. Kenmerken zijn een verhoogde suggestibiliteit met passieve ontspanning, overmatig vertrouwen in de methode en of therapeut, een inductieproces, oogfixatie en een verandering in realiteitsbesef.

Sommigen zullen opmerken, dat het suggestieve element bij deze methode nihil is. Daarbij dient men echter te bedenken, dat de methodiek eerst haarfijn uitgelegd wordt en heel duidelijk wordt aangegeven, en dat het doel een verandering van denken en beleven is! In een gemiddelde sessie van een uur kan het aantal sets van oogbewegingen oplopen tot ongeveer 40, ieder met 25 snelle oogbewegingen, geluidsignalen of manuele tikjes. Dit zijn duizend snelle oogbewegingen, die steeds door 'metingen' onderbroken worden om na te gaan in hoeverre de bewustzijnstoestand (gevoel en of denken) al veranderd is naar het vooropgestelde doel. Je zou het een ritueel kunnen noemen van de inductie van de hypnose. Peter Baldé heeft de overeenkomsten tussen hypnose en EMDR goed in kaart gebracht. Zowel hypnose als EMDR kennen een aandachtfixatie: men richt zich op één punt, namelijk de vingerbeweging of de

geluidsprikkel. Bij beiden is er een passieve mentale instelling die aangemoedigd wordt, bij EMDR door instructies als 'op te laten komen wat er opkomt' en 'het laten gebeuren'. De EMDR-therapeut laat de aandacht fixeren, activeert het passieve primaire proces ("Wat gaat er door je heen?") en hervat daarna de oogfixatie. Deze cyclus herhaalt hij tijdens de verwerkingsfase vele malen. Door het afwisselen van de aandachtfixatie en de oriëntatie op het primaire proces lijkt dit sterk op de gefractioneerde inductietechniek van Langen (1972) die dit beschrijft als een toenemende verdieping van hypnose.

Inductie (heenleiden) is het tegengestelde van deductie (afleiden). Inductie is het opklimmen van concrete, bijzondere begrippen naar meer abstracte, algemene begrippen. Hypnotische inductie impliceert het oproepen van bepaalde verschijnselen, herinneringen of visualisaties, die leiden tot een veranderde voorstellingswereld bij de cliënt. De visualisaties (beelden oproepen) en affirmaties (positieve woorden bekrachtiging) van EMDR

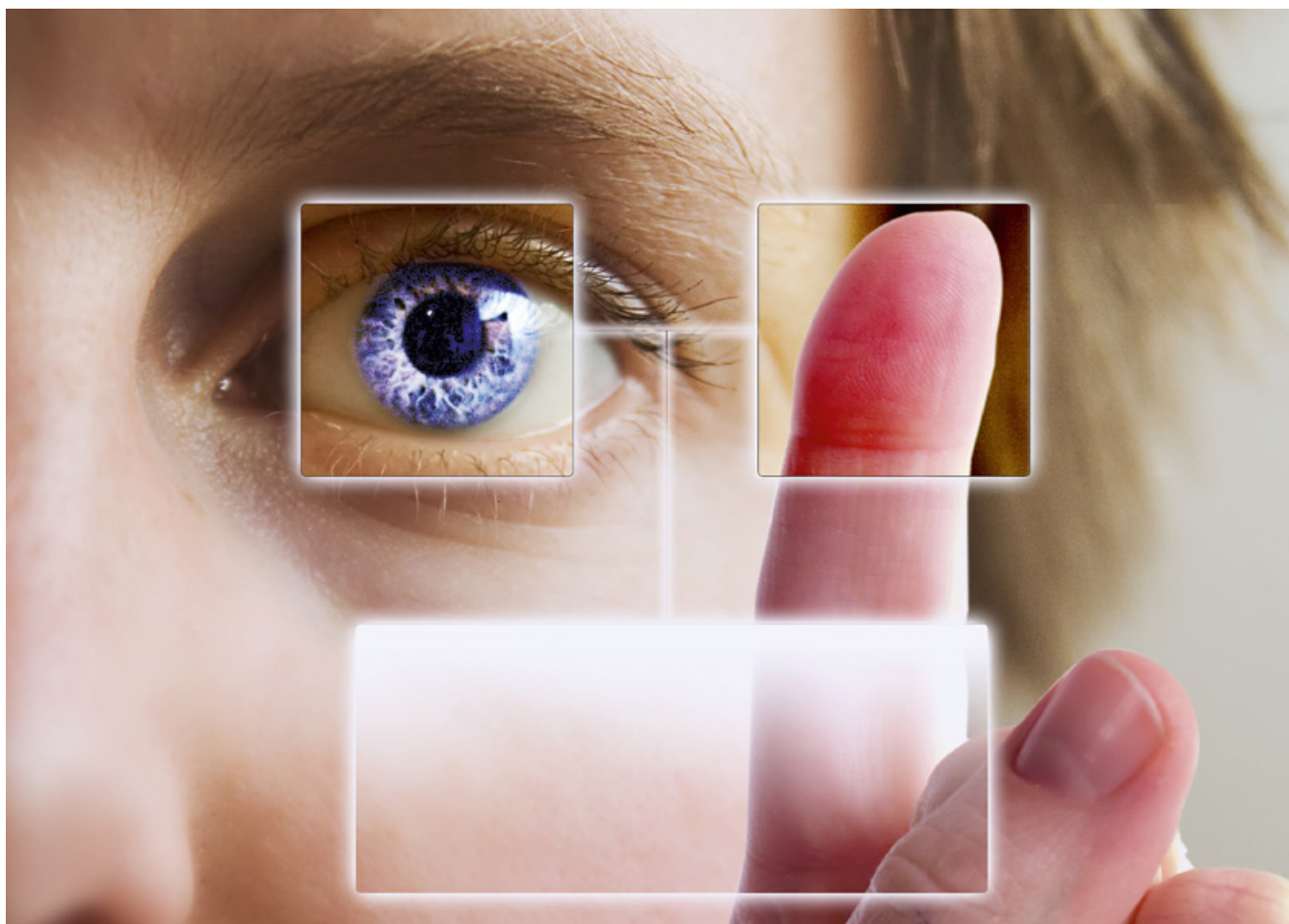
via hypnotische inductie, die door de talloze oogbewegingen worden ingeleid, zijn typische instrumenten uit het new age denken teneinde een wisseling van paradigma (denken) tot stand te brengen. Het veranderde denken wordt gekoppeld aan een lichamelijk proces, hier de oogbewegingen, of geluidsprikkel, of het ritmisch tikken van de linker op de rechter voet als inductiemethode. Het neuro-linguïstisch programmeren (N.L.P.) kent dit principe ook. Daar wordt het ankeren (anchoring) genoemd. Ook de ontwikkelingen bij N.L.P. leiden volgens Richard Bandler, een van de goeroes van N.L.P. die in mei vorig jaar een seminar in Nederland gaf, tot een ander denken door middel van hypnose (NHR: Neuro Hypnotic Repatterning).

EMDR is ook vergelijkbaar met Silva Mind Control (SMC) waar men zichzelf door middel van visualisatietechnieken moet brengen in een licht veranderde bewustzijnstoestand om te komen tot een nieuwe realiteit. Ook hier moeten 'positieve gedachten' geïnstalleerd worden, nadat men de negatieve visualisaties heeft 'uitgewist'.

Ook de lichamelijke verschijnselen tijdens de EMDR, zoals spierontspanning, doen denken aan hypnotische technieken. Het is geen ontspanning, die door een bewuste actie van de mens via zijn controle over (bewust beïnvloedbare) spieren en ademing verloopt, maar het is een passieve, aselectieve ontspanning, die de cliënt 'overkomt'. Veel mensen denken dat hypnose alleen voorkomt als de patiënt buiten bewustzijn is, er zijn echter vele gradaties van hypnose, waarbij de patiënt ook nog aanspreekbaar is. Bijbelse bezwaren tegen deze passiviteit en loslaten van het kritisch vermogen, zijn dat we ontvankelijk worden voor een andere geest. Ons denken wordt in de Bijbel als een belangrijke wapenrusting gezien. Zie 2 Kor. 10: 4 en 5, 1 Kor. 6:12, Ef. 6:17, Fil. 4:7, 1 Joh. 4:1, 2 Cor 11:30, Ef. 4:23. Ook manipuleren van ons bewustzijn met een medisch doel is te zien als 'witte' magie. Het is in feite met goede bedoelingen voorbijgaan aan de vrije wil, die gemanipuleerd wordt. Ik ken tal van voorbeelden waar patiënten na EMDR-behandelingen ervoeren dat ze in een andere realiteit waren, onzeker en onbestemd. Er zijn veel betere alternatieven vanuit het bijbelse pastoraat, die wel door God gezegend kunnen worden.

Mindfulness

Mindfulness, ook wel aandachtstraining, is ontwikkeld door Jon Kabat-Zinn en staat voor 'in het moment leven' of leven door 'compleet bewustzijn'. Voorwaarde volgens Kabat-Zinn is dat men zijn verdere leven mediteert, een discipline die iedere dag een klein uur duurt. Mindfulness is 'a way of life'. Je kunt uiteindelijk mindfulness traploos bijvoorbeeld. De kern van de boeddhistische leer is dat het gehele leven lijden is, wat veroorzaakt wordt door onze begeerte. Door te sterven aan je begeerte, door meditatie kun je uiteindelijk het stadium van verlichting bereiken. De begeerten kunnen 'weg-gedemd' of 'weg-gemediteerd' worden. Kabat Jon kende 7 intenties bij het mediteren, die ieder voor zich in een andere context een zekere waarde hebben, maar die in de mix met de andere intenties en beïnvloedingsfactoren een explosief mengsel vormen in de mindfulness en leiden tot een veranderd bewustzijn, waardoor men ontvankelijk wordt voor een andere kijk op de realiteit, wereld, Godsbeeld en mensbeeld. Kabat-Zinn heeft het in een aantrekkelijk westers jargon verpakt en beoefenaars hebben nauwelijks door dat ze door de oefeningen stapsgewijs in het boeddhistische denken en waarnemen ingevoerd worden. Ik heb daar in mijn praktijk tal van voorbeelden van gezien. Ik zal de 7 intenties benoemen, eerst in het oefendoel waarin ze aantrekkelijk gemaakt worden (A), om daarna in te stappen, waarna

men bijna naadloos overgaat tot boeddhistische oefeningen en meditatie, die tot een veranderd bewustzijn leiden (B), zeker ook als ze in combinatie met andere oefendoelen worden aangeboden. Bij (C) positioneer ik het begrip in de Bijbel, dat daar een totaal andere inhoud heeft.

- 1) A) Niet oordelen (niet te snel oordelen, niet dwangmatig denken).
B) Kritisch vermogen loslaten, passieve geest.
C) Denken beschermen door de Heilige Geest en Woord (Fil. 4:9; 2 Kor. 10:3-5).
- 2) A) Geduld om te begrijpen en aanvaarden, onthaasten.
B) Ontledigen, geduld in een toenemende ontleding van de geest.
C) Geduldig in verdrukking, volhardend in gebed (1 Tim. 4:16; Rom. 12:12).
- 3) A) De- sensitivatie, overgevoeligheid afbouwen.
B) Eindeloos herhalen, je verleden en je identiteit wissen, opgaan in wereldgeest.
C) Identiteit door kruis van Jezus Christus, in de nieuwe mens (Luk 9:23).
- 4) A) Ontwikkelen van zelfvertrouwen.
B) Overmatig vertrouwen in jezelf (dharma en tao), innerlijke geest of intuïtie.
C) Vertrouwen in Christus. Leren te leven door geloof in Hem en Zijn beloften.
- 5) A) Niet streven; jezelf op een afstand bekijken.
B) Totale ontleding, uittreden, verbreken van eenheid van geest en lichaam.
C) Verbreking van de scheppingsorde, ontvankelijk voor gevallen engelen.
- 6) A) Acceptatie, aanvaarding, niet altijd weerstand bieden tegen pijn.
B) Ontvankelijkheid, je open stellen.
C) Bijbelse acceptatie uit Gods hand (Fil. 4:11-12).
- 7) A) Loslaten, overgave.
B) Boeddhistisch onthechten, losmaken van aardse verbindingen en geneugten.
C) Loslaten, overgeven in Gods hand (Luk.6:37).

Veel meer is nog te zeggen over de meditatietechnieken. Zo wordt door Kabat Zinn de ademing gebruikt om de prana-energie door het hele lichaam te sturen. Hij gebruikt in mindfulness visualisa-

tietechnieken waarbij door de adem en ontspanning de bovenste kruinchakra geopend moet worden. Dat zijn technieken die ook bij reiki en channeling en in de yoga toegepast worden. Via westerse woorden als ademhaling en ontspanning en meditatie wordt de beoefenaar stap voor stap tot een 'verlicht' boeddhistisch bewustzijn getransformeerd. In mijn boek 'Tussen waan en werkelijkheid' heb ik deze punten verder toegelicht.

Gerard Feller

Literatuur

- 1) Gerard Feller 2011, Tussen Waan en Werkelijkheid, bijbelse toetsing van manipulatieve psychotechnieken. ISBN 978-90-77412-68-8, 144 blz., € 12,95
- 2) Ruud van der Ven, 2011 Genezing uit het oosten? Uitg. Voorhoeve. ISBN 978-90-297-9687 3, 407 blz., € 23,50
- 3) <http://www.stichting-promise.nl/artikelen/body-mind-methodes-en-occultisme/aandachttraining-mindfulness.htm>

(weder) Geboor

Het bijbelse doel van de schepping is vernieuwing in Christus. Hij maakt alle dingen nieuw. Hij heeft alle zichtbare en onzichtbare dingen geschapen. Hij is in alle dingen de eerste geworden. Hij is de Eerstgeborene uit de doden. Een ieder, die in de genadetijd tot geloof komt, wordt wedergeboren en maakt deel uit van Zijn lichaam. Hij of zij is een nieuwe schepping in Christus geworden.

Voor de wereld is dit proces van bevruchting, zwangerschap, groei en wedergeboorte verborgen, voor ons echter niet. “Want wij weten dat tot nu toe de ganse schepping in al haar delen zucht en in barensoed is. En niet alleen zij, maar ook wijzelf, die de Geest als eerste gawe ontvangen hebben, zuchten bij onszelf in de verwachting van het zoonschap: de verlossing van ons lichaam” (Rom. 8: 22, 23). In de Bijbel vinden we bepaalde wetmatigheden, waarin de vernieuwing vanuit het oude werkt. Dit geldt voor de Eerstgeborene, Christus, de opgestane Jezus, voor de gemeente, de eerstelingen, voor Israël en alle volkeren, evenals de geboorte van de nieuwe hemel en aarde en al wat daarin is.

Nieuw leven kan alleen ontstaan vanuit de dood (afsterven aan het oude) door het Woord (zaad) en de Heilige Geest, die alle dingen bewerkt. Voorwaarde voor de mens om toegang tot dat nieuw leven te verkrijgen is geloof in Jezus Christus. Dit universele proces van vernieuwing vinden we niet alleen in Gods heilsplan, de Bijbel, uiteengezet, maar ook in de schepping zijn er tal van beelden en processen die wedergeboorte uitdrukken: “Want de dingen van Hem die onzichtbaar zijn, worden sinds de schepping van de wereld uit Zijn werken gekend en doorzien, namelijk én Zijn eeuwige kracht én Zijn goddelijkheid, zodat ze niet te verontschuldigen zijn” (Rom. 1: 20).

Het meest bekende beeld van wedergeboorte is het beeld van de vlinder, die zich van rups tot vlinder ontpopt. Ook in het verloop van de jaargetijden zien we een mooi beeld van vernieuwing. Zo is er bijvoorbeeld ook het beeld van een eikel, die nog in een bolster zit, een beeld van de nieuwe schepping, verborgen in het oude. Alle dingen zijn geschapen tot Gods eer en vertellen iets over de Schepper. Zo vinden

we ook in het lichaam veel typen, analogieën die de bijbelse waarheid aangaande de vernieuwing uitdrukken. Het duidelijkst is het proces van bevruchting, zwangerschap, groei in de buik van de moeder en daarna de geboorte van het nieuwe leven. Maar ook als we deze wonderbare schepping nader bezien, dan spreekt het steeds meer over de kennis en wijsheid des Heren. In dit artikel wil ik de veranderingen die in de bloedsomloop van een ongeboren kind plaats vinden bij diens geboorte gaan vergelijken (analogiseren) met het geestelijke proces van wedergeboorte. Om dit goed te kunnen begrijpen moeten we eerst wat meer weten over de werking van de natuurlijke bloedsomloop.

De bloedsomloop

Het hart bestaat uit twee holle spieren, de boezemspier en de kamerspier, gescheiden door een bindweefselring. In deze ring zijn twee openingen, waarin kleppen zijn die de bloedtoevoer van de boezems naar de kamers regelen. Ze worden gestuurd door drukveranderingen in het bloed. Uit de linkerkamer ontspringt de grote lichaamsslagader, de aorta. Uit de rechter ontspringt de longslagader (fig. 1).

Deze beide aderen zijn ook d.m.v. kleppen verbonden met de betreffende kamers. In de achterwand van de rechterboezem monden twee holle aderen uit die zuurstofarm bloed vanuit het lichaam naar het hart brengen. De grote of lichaamscirculatie loopt nu als volgt. Uit de linkerkamer stroomt bloed van de aorta via vele

vertakkingen door het gehele lichaam. Deze vertakkingen worden steeds kleiner, tot dunne haarvaten. In deze haarvaten vindt het uitwisselingsproces tussen bloed en weefselvloeistof plaats. Deze staan dan weer in verbinding met afvoerende vaten de zgn. aderen. Die monden weer uit in grotere aderen, tot ze via twee grote aderen in de rechterboezem komen. De kleine of longcirculatie loopt als volgt: via de longslagader (zuurstofarm), komende uit de rechterkamer, vertakt deze slagader zich in de long. Daar vindt gasuitwisseling plaats en via afvoerende vaten wordt het bloed weer in de linkerboezem gebracht,

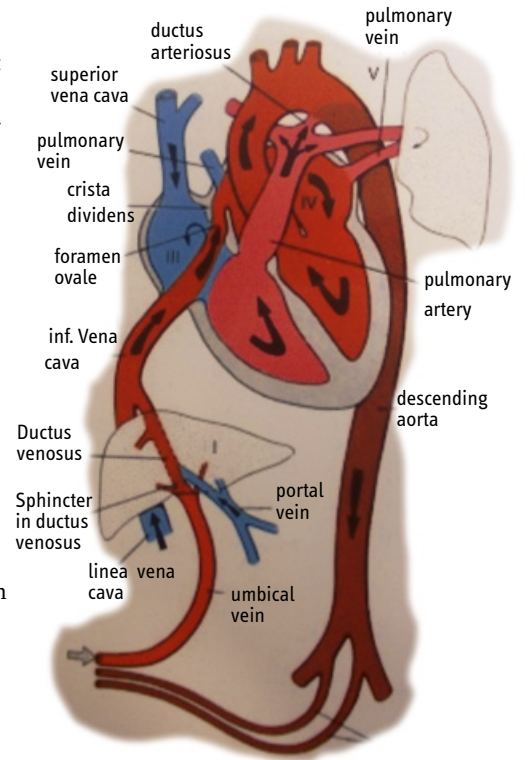
te-analogieën

het kind geboren wordt. De bloedstroom door het ongeboren kind wijkt iets af van die van een volwassene. In het hart bevindt zich een opening tussen de linker- en rechterboezem, die er bij volwassenen niet is en die we gemakshalve 'opening O' noemen (zie figuur 2)

Een ander verschil van de bloedcirculatie in het hart bij de ongeboren baby is het bestaan van een verbinding tussen de longslagader en de aorta, de zogenaamde verbinding van Botalli (ductus arteriosus). De bloeddruk in de longslagader en de aorta zijn even hoog, waardoor er bloed in de aorta vanuit de rechterkamer komt. Hierdoor en mede door 'opening O' stroomt er praktisch geen bloed in de longcirculatie van het kind. De longen zijn dan ook niet ontplooid en de bloedvaten liggen samengevouwen, waardoor slechts een geringe hoeveelheid bloed door de longetjes stroomt.

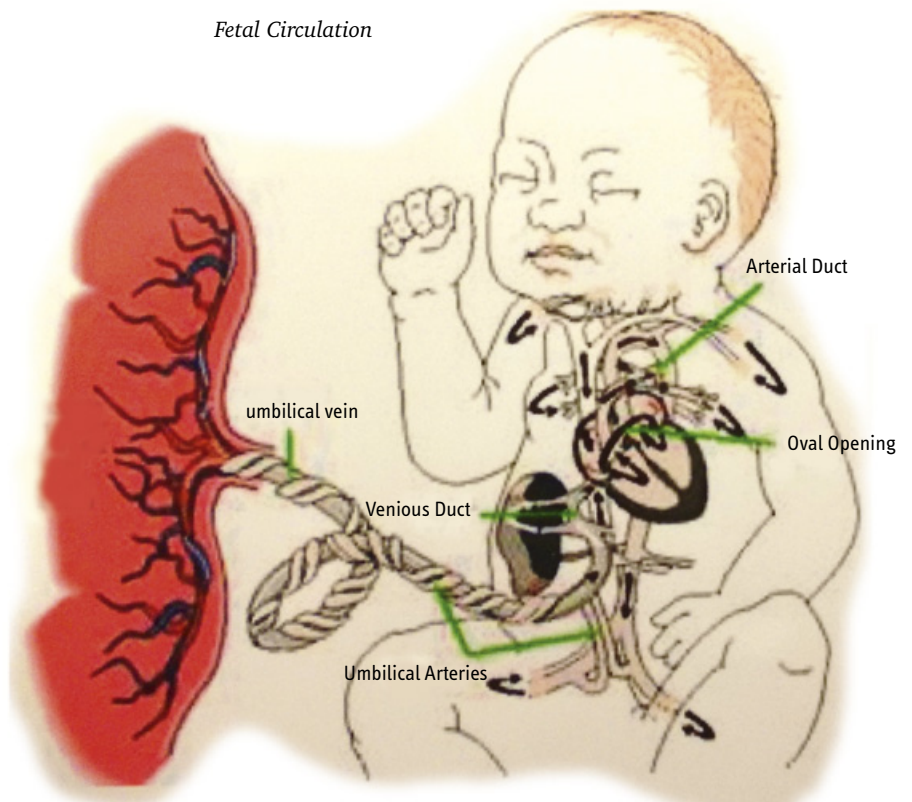
Wat verandert er nu bij de geboorte? De geboorte is ongetwijfeld de meest dramatische van de veranderingen die optreden

Figuur 1

Fetal Circulation

Figuur 2

waarna het weer verder gaat in de grote circulatie (fig. 2).

Bloedstroom in het ongeboren kind

De ontwikkeling van de bloedsomloop begint in de tweede week na de bevruchting van de eicel. De bloedstroom van het ongeboren kind heeft twee belangrijke doelen namelijk:

1. Het verzorgen van de uitwisseling van stoffen die nodig zijn voor de groei van de weefsels tijdens het leven in de buik van de moeder.
2. Het mogelijk maken van de plotselinge omschakeling op het moment dat

in de ontwikkelingsgeschiedenis van de circulatie tussen leven en dood. Deze verandering in circulatie wordt voornamelijk tot stand gebracht door de ontplooiing van de longen en het wegvallen van de moederkoekbloedstroom. Direct na de geboorte, bij de eerste ademtocht, ontplooiën zich de longen waardoor ook de bloedvaten van longen gestrekt en verwijd worden. Hierdoor vermindert de stromingsweerstand in de bloedstroom, zodat de bloeddorstrooming in de long belangrijk groter wordt (fig. 3).

De gevolgen van het toenemen van deze longcirculatie zijn de volgende:

1. De uitwisseling van zuurstof en koolzuur wordt verlegd van de placenta naar de longen. Naast deze goede longdoorbloeding is een voortdurende ventilatie van de longen belangrijk.
2. De opening O tussen beide harthelften wordt gesloten. Ten gevolge van de betere longdoorbloeding wordt de doorstroming in de longslagader beter en de druk lager. De rechterkamer wordt minder belast en de druk wordt minder, mede door een verminderde bloetoevoer en het wegvallen van het bloed van de moederkoek. Door de drukdaling in de rechterboezem en de drukstijging in de linkerboezem wordt de opening O gesloten. Na ongeveer een jaar is dit helemaal dichtgegroeid.

3. De derde gebeurtenis is het omkeren van de bloedstroomrichting in de verbinding van Botalli. Door de drukvermindering in de longslagader en de relatieve drukstijging in de aorta stroomt er bloed vanuit de aorta naar de longslagader, dus in omgekeerde richting.
4. Sluiting in de verbinding van Botalli treedt op na ongeveer 10-30 minuten. Na het begin van de longventilatie treedt er een vernauwing op in deze verbinding. Dit ontstaat waarschijnlijk door het toegenomen zuurstofgehalte; er treedt een geleidelijke vergroeiing op.
5. Na de geboorte wordt de navelstreng afgebonden en doorgeknipt; dit voorkomt bloedverlies. De bloedvaten sluiten zich door afkoeling. Hierdoor wordt de bloedstroom in de lichaams-circulatie van de pasgeborene kleiner en dus de druk hoger. De bloedstroom van de geborene is nu onafhankelijk van de moeder. Het hart is anders gaan functioneren, waardoor de baby in staat is via de kleine circulatie zuurstof op te nemen en zo te leven.

Analogieën met wedergeboorte

In de Bijbel lezen we dat God de mens schiep door zijn lichaam uit de aarde te nemen. Hij werd pas een levende ziel toen God de Geest of adem, het onzienlijke

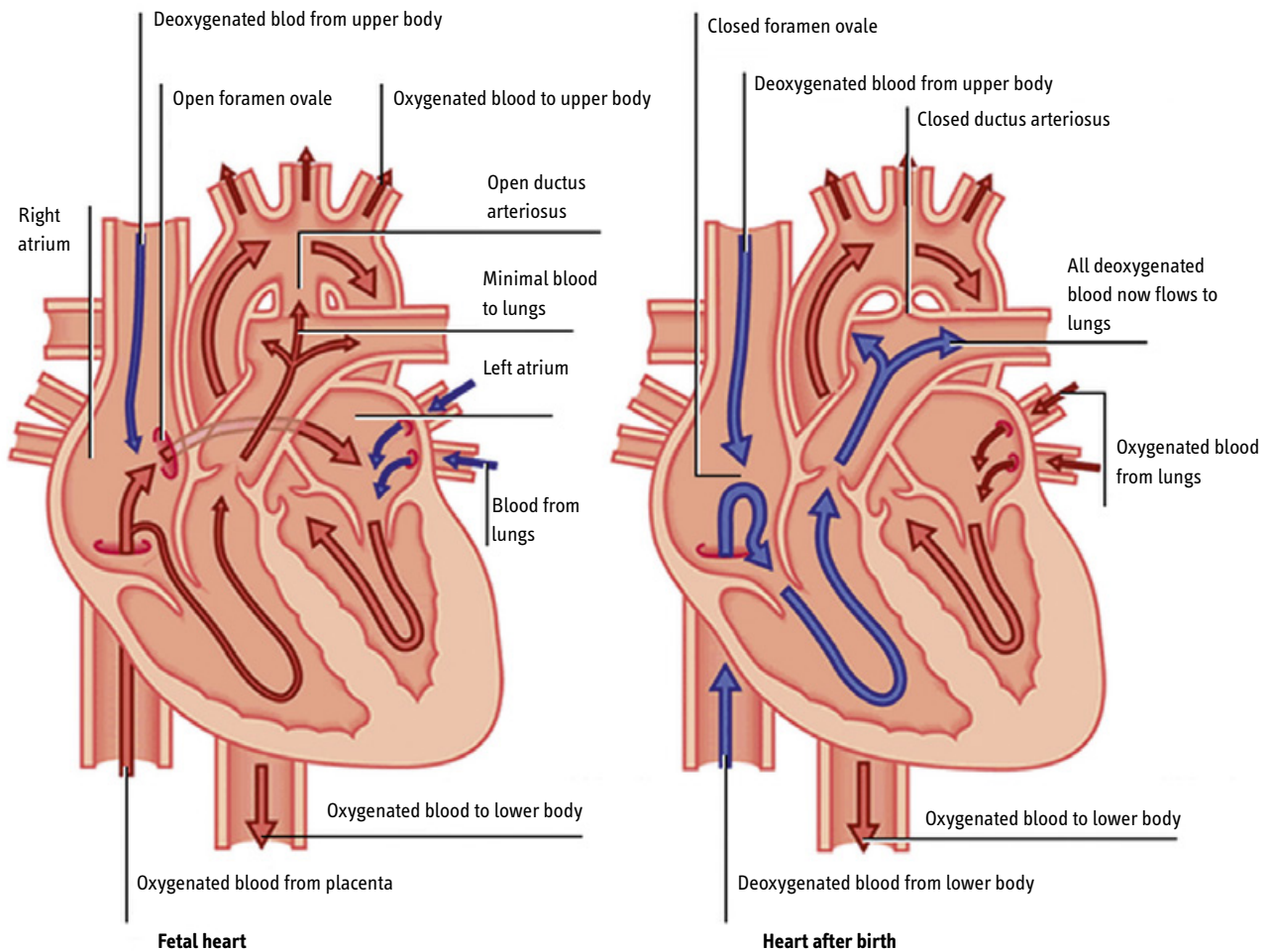
gedeelte, in de neusgaten blies. Daardoor werd de mens levend, met een eigen geest of identiteit. Hij kon contact leggen met de geestelijke wereld door zijn geest, en met de stoffelijke wereld door zijn lichaam. Hierin zien we al een mooi beeld van de geboorte van een kind in relatie tot de schepping van Adam. De longen van het pasgeboren kind worden ook ontplooid en daardoor kan de pasgeborene zelf ademen.

We weten dat door de zondeval het contact met God verbroken werd (dood); eerst in Adam, maar in hem ook in alle mensen (Rom. 5:12). Doel van God met de mens was te komen tot een nieuwe schepping (wedergeboorte). Ook hier vinden we een mooie analogie met de veranderingen in de bloedsomloop van de natuurlijke geboorte in vergelijking met het geestelijke proces van wedergeboorte (volgens de Bijbel is het leven in het bloed (Joh.6:53)).

De voeding van de ongeborene wordt via de placenta (de baarmoederkoek) overgebracht. Het kind is, hoewel het een eigen gescheiden bloedsomloop heeft (eigen bloedgroep), in alles afhankelijk van de moeder. Zo zijn ook de mensen in Adam verschillende identiteiten, maar in dezelfde natuur, namelijk zondig.

Wat gebeurt er tijdens de bevalling?

In de eerste plaats: het afgesneden worden van de moederkoekstroom. Dit is vergelijkbaar met het sterven aan deze wereld (geheiligd/apart gezet). We kunnen pas wedergeboren worden als we ons leven opgeven (Matt. 16:25). We worden zo in Zijn dood gedoopt (Rom. 6:3). Vervolgens gaat het kind ademen, waardoor de longen ontplooiën. Zo is het ook met een ieder die gelooft, door het Woord en de Geest van God verwekt. Hij zal nieuw leven ontvangen als de Heilige Geest in hem/haar komt wonen (Geest en adem zijn in de Bijbel gelijk). Mede daardoor gaat het bloed in verbinding van Botalli (ductus arteriosus) anders stromen. Het is a.h.w. een beeld van de omkeer in de bloed (leven) -stroom, vergelijkbaar met de bekering die bij de wedergeboorte plaatsvindt. Bekering met het ganse hart (Jer. 3:10). 'Opening O' in het hart van de baby sluit hierbij. Het gespleten hart wordt één gemaakt: een nieuw hart dat nu anders functioneert. Zo krijgen we ook een nieuw hart om Hem te leren kennen (Jer. 24:7), een hart waarin Hij woont. Hij schrijft de wet in het hart (Hebr. 10:15). En dit is de ware besnijdenis (verandering) van het hart naar de Geest en niet naar de letter (Rom. 2:29).

Figuur 3

Het hart is nu gericht op de Heer om de geestelijke levensadem van de Heilige Geest te ontvangen en ons daarmee te vullen. Zo is de natuurlijke hartfunctie nu niet meer gericht op de moeder, maar op de adem, om het lichaam van zuurstof te voorzien. Zo wordt ons hart gereinigd en zien we God in geloof (Matt. 5:8). De

(weder)geboren mens is nu in de eerste plaats aangewezen op Christus, op de adem van de Heilige Geest; daardoor leeft hij/zij eeuwig, omdat de Heilige Geest eeuwig is (Joh. 11:26).

Doordat de adem opgenomen wordt in het bloed, krijgt het kracht (energie-

verbranding) en voeding; het zuivert het lichaam. Zo zal de Heilige Geest zorgen voor de groei en kracht en zuivering van het nieuwgeboren geestelijk leven. In de Bijbel vinden we nog tal van analogieën, die de Schepper ook in de natuurlijke geboorte heeft gelegd, vooral wat betreft de functies van het bloed waar we nu niet op kunnen ingaan.

De Here Jezus analogiseert (vergeestelijkt) zelf de betekenis van de wedergeboorte in Joh. 3 als Nicodemus vraagt of iemand voor de tweede keer de moederschoot moet ingaan. Zo wordt in de schepping geopenbaard wat van Hem nu nog niet gezien kan worden. Zijn eeuwige kracht en goddelijkheid die zichtbaar is vanaf de schepping der wereld (nog vóór het geschreven Woord) blijkt UIT ZIJN WERKEN (Rom. 1:20).

Gerard Feller
(update van een eerder artikel in Promise van 1989)

Lit.: Compendium Fysiologie dr. Bouwman

Enkele gedachten begrip 'schaamte'

1 De slang nu was het listigste van alle dieren van het veld, die de HERE God gemaakt had; en zij zei tot de vrouw: God heeft zeker wel gezegd: U zult niet eten van enige boom in de hof? 2 Toen zei de vrouw tot de slang: Van de vrucht van het geboomte in de hof mogen wij eten, 3 maar van de vrucht van de boom, die in het midden van de hof staat, heeft God gezegd: U zult daarvan niet eten noch die aanraken; anders zult u sterven. 4 De slang echter zei tot de vrouw: U zult helemaal niet sterven, 5 maar God weet, dat ten dage, dat u daarvan eet, uw ogen geopend zullen worden, en u als God zult zijn, kennende goed en kwaad. 6 En de vrouw zag, dat de boom goed was om van te eten, en dat hij een lust was voor de ogen, ja, dat de boom begerlijk was om daardoor verstandig te worden, en zij nam van zijn vrucht en at, en zij gaf ook haar man, die bij haar was, en hij at. 7 Toen

werden hun beider ogen geopend, **en zij bemerkten, dat zij naakt waren**; zij hechtten vijgebladeren aaneen en maakten zich schorten. 8 Toen zij het geluid van de HERE God hoorden, die in de hof wandelde in de avondkoelte, **verborgen de mens en zijn vrouw zich voor de HERE God** tussen het geboomte in de hof. 9 **En de HERE God riep de mens tot Zich** en zei tot hem: **Waar bent u?** 10 En hij zei: Toen ik uw geluid in de hof hoorde, **werd ik bevreesd, want ik ben naakt; daarom verborg ik mij**. 11 En Hij zei: Wie heeft u te kennen gegeven, dat u naakt bent? Hebt u van de boom gegeten, waarvan Ik u verboden had te eten? 12 Toen zei de mens: De vrouw, die U aan mijn zijde gesteld hebt, die heeft mij van

de boom gegeven en toen heb ik gegeten. 13 Daarop zei de HERE God tot de vrouw: Wat hebt u daar gedaan? En de vrouw zei: De slang heeft mij verleid en toen heb ik gegeten.

Genesis 3:1-13 [nadruk toegevoegd]

Het verhaal hierboven uit Genesis 3 illustreert op levendige wijze de vreemding en scheiding die vaak onze schaamtegevoelens begeleiden. Het kan gezien worden als een beschrijving van de fundamentele oorsprong van schaamte. Ik kom hier nog op terug.

In de loop der jaren heb ik, onder andere in gesprekken met allerlei mensen, ontdekt dat schaamte een zeer actueel thema is in onze maatschappij in die zin dat velen op enig punt in hun leven een naar soort schaamte ervaren hebben. Laat ik dit kwantitatief illustreren:

Schuld en schaamte worden nog al eens in één adem genoemd.

en over het te'

In het voorjaar van 2001 (toen het Internet nog 'n stuk kleiner was dan vandaag de dag), zocht ik eens op het wereldwijde web met behulp van de zoekmachine Hotbot (in die tijd een van de beste en meest selectieve zoekmachines die je slechts één 'pagina' van een site gaf waarop meerdere 'pagina's' over het gezochte stonden). Ik zocht wel vaker op bepaalde trefwoorden en vond dan meestal zo'n tien tot hooguit enkele duizenden webpagina's over dat onderwerp. Ik was dus erg verrast, toen ik 'schaamte' én 'schuld' ingetikt had (d.w.z. de Engelse equivalenten) en **78 600** webpagina's vond. Ik moest m'n zoekopdracht dus verder begrenzen. Nog steeds **4 500** webpagina's bevatten al de woorden: 'schaamte', 'schuld', 'genade', 'vergeving' en 'genezing' [shame, guilt, grace, forgiveness, healing] (terwijl veel artikelen die ik kende en die 'schaamte' vanuit een psychologisch gezichtspunt behandelden niet ingingen op 'vergeving' en 'genade', en velen die over 'vergeving' en/of 'genade' gingen, niet het woord 'genezing' bevatten, omdat ze 't hadden over 'zonde' en niet over 'ziekte'; update: in augustus 2008 leverde deze reeks zoektermen bij Google al **11 800** pagina's op, en inmiddels is dit in januari 2013 al gestegen tot **4 470 000**).

Veel mensen zouden er veel voor over hebben om bevrijd te worden van dat nare, plakkerige spul dat schaamte heet en dat zo ongrijpbaar lijkt, zo moeilijk te 'pakken'. En tegelijkertijd is het een onderwerp

waarover niet gesproken wordt, omdat het bedekt is.... juist!... met schaamte.

Ik vind het een goed idee om een einde te maken aan dat stilzwijgen. Dat is de reden waarom ik er hier vrij en open over zal spreken. Als u/jij dat niet gewend bent, lees in uw/jouw eigen tempo verder. Ik hoop en verwacht, dat u/jij ook ontdekt dat er open over te schrijven en te spreken op zich al een verlichtend effect kan hebben. Bovendien: door het 'aan het licht' te brengen komt het op een plaats waar God het kan genezen.

Schaamte - waar hebben we 't dan eigenlijk over?

Voor ik verder ga, wil ik stilstaan bij de vraag 'wat is schaamte nou eigenlijk?' Met m'n oude *Koenen-Endepols Handwoordenboek* kwam ik niet veel verder. 'Schaamte' verwees naar 'zich schamen', en 'zich schamen' verwees naar 'schaamte'. Ik keek dus naar de betekenissen van het Engelse woord 'shame' in m'n *Webster's New Collegiate* woordenboek. Dat zegt (vertaald):

1a: een pijnlijke emotie veroorzaakt door bewustzijn van schuld, tekortkoming, of ongepastheid; **b:** de vatbaarheid voor zo'n emotie; **2:** een conditie van vernederende ongenade of diskrediet: smaad; **3a:** iets dat sterk berouw, kritiek, of verwijt teweeg brengt; **b:** een oorzaak van schaamtegevoelens.

Enkele persoonlijke overwegingen over de betekenis van schaamte

Nu ik een heleboel Bijbelverhalen en -verzen alsmede verscheidene boeken en web-materialen heb bestudeerd die over

Karakteristieke element en functie:	Gerelateerde termen:	Tegenovergestelden:
emotie die gerelateerd is aan gêne en verlegenheid, in reactie op fysieke blootstelling (i.h.b. van seksuele delen), en die dient als waarschuwingssignaal om je niet te verregaand te laten zien buiten een situatie van gepaste vertrouwdeheid, intimiteit en privacy (zoals het huwelijk die biedt)	kuisheid, naaktheid / gevoelens van naaktheid of blootstelling	schaamteloos, onzedelijk
emotie gerelateerd aan een van de bovenstaande, maar meer algemeen, niet beperkt tot de invloedssfeer van seksualiteit, waarschuwingssignaal om niet over onze menselijke limieten te gaan	gezonde bescheidenheid (eigen grenzen kennen), menselijkheid (in tegenstelling tot goddelijkheid)	opschepperij, trots, 'naast je schoenen lopen'
pijnlijke emotie die volgt op schuld, een sterk waarschuwingssignaal betreffende schuld waar niets mee gedaan is; bedoeld om ons terug te doen komen op verkeerde stappen	ongenade, oneer, vernedering, gegeneerdheid, gevoelens van lage eigenwaarde of gebrek aan kwaliteit, gekleineerd-zijn, stigmatisatie, vernedering, bedroefdheid, vuilheid, waardeeloosheid, gezichtsverlies, weg willen kruipen of door de grond willen zakken, gevoelens van verdoemd te zijn, of van verwarring	vrede, glorie, (gepaste) trots, eer, zegen, genade, vrijmoedigheid, verheuging, zelfvertrouwen, zelfrespect, waardigheid, geaccepteerd zijn, beschermd zijn, kwaliteit hebben
pijnlijke en 'ge-internaliseerde' of 'chronische' emotie, ook wel genoemd: 'vergiftigende schaamte' = een zeer negatief zelfbeeld, vaak als resultaat van vernederd zijn, misbruikt zijn (seksueel of anderszins), verbaal 'be-schaamd', gepest, etc. (het doel van de 'be-schamer' was om te kleineren en te onderwerpen, vaak in reactie op zijn of haar eigen gevoelens van machteloosheid).		

Het akelige van schaamte is dan ook dat het ons vaak leidt naar isolement

schaamte en soortgelijke ervaringen gaan, neig ik ertoe om vier soorten schaamte te onderscheiden. Voor elke soort geef ik in de tabel hier links het karakteristieke element. In de praktijk kom je deze verschillende typen schaamte vaak door elkaar heen tegen.

Voor de eenvoud zal ik naar deze vier categorieën van schaamte refereren als:

- gène of verlegenheid die te maken heeft met (het overtreden van wetten van) eerbaarheid en kuisheid,
- gène of verlegenheid die te maken heeft met (het overtreden van wetten van) nederigheid,
- het gevoel van schuld – gène of verlegenheid die te maken heeft met het overtreden van elke vorm van morele of geestelijke wetten, en
- ‘vergiftigende schaamte’ (‘toxic shame’ – terminologie van John Bradshaw).

De eerste twee categorieën zijn vrij universeel en wereldwijd, in grote mate

onafhankelijk van cultuur (op aspecten kan de cultuur wel een beperkte invloed hebben; denk aan welke andere lichaamsdelen in verschillende culturen bedekt ‘moeten’ zijn, naast de vrijwel universeel bedekte genitaliën).

De laatste twee categorieën zijn veel sterker beïnvloedbaar door de cultuur en de opvoeding. Een perfectionistische en sterk moralistische opvoeding kan zulke hoge eisen stellen aan mensen dat vrijwel iedereen reden heeft zich te schamen, terwijl een meer tolerante opvoeding meer ruimte biedt voor persoonlijke verschillen en ‘anders zijn’.

Merk op dat in elk van de vier gevallen de emotie sterker of zwakker kan zijn dan (men ziet als) gerechtvaardigd, gegeven de situatie. Dit kan leiden tot ‘schaamte over de eigen schaamte’ en daardoor tot wat wel genoemd is: ‘lagen van schaamte’.

Gezonde schaamte

De eerste drie vormen van schaamte kunnen, in tegenstelling tot de vierde, ‘gezonde schaamte’ worden genoemd.

“... Schaamte in de gezonde geest is gerelateerd aan bescheidenheid en daarom aan spiritualiteit. Schaamte weerhoudt ons ervan om te geloven dat we groter zijn dan we werkelijk zijn. Schaamte is het gevoel wat we krijgen als we handelen op een manier die niet in harmonie is met ons mens-zijn. Het brengt ons terug tot onze menselijke proporties. Iemand die zijn/haar schaamte ontkent zou hoogmoedig worden en grootheidswaanzin krijgen.”

(vrije weergave van de manier waarop John Bradshaw erover spreekt in zijn boeken, zoals in: *Healing the shame that binds you (Vrij van schaamte)*, zie ook *Shame*, een korte notitie door Jay Ligda / Humans in the Universe; www.humansintheuniverse.org/01/06.asp)

De Rooms-Katholieke hoogleraar Rein

Wat is de weg hieruit? Kunnen we deze 'vergiftigende schaamte' nog kwijtraken?

Nauta spreekt heel treffend over schaamte als: "ik ben niet geweest die ik had willen zijn". Schaamte kan dus ook te maken hebben met onze identiteit en de beperkte of gebrekkige realisatie daarvan in een bepaalde, mogelijk moeilijke, situatie.

Schaamte en schuld

Schuld en schaamte worden nog al eens in één adem genoemd. Er is echter een heel groot verschil. Schuld is een moreel/juridisch begrip: ik ben schuldig, als ik een (morele) wet of norm overtreden heb. Ik kan me schuldig voelen als ik iets verkeerd gedaan heb volgens mijn eigen geweten. Van schuld is het duidelijk hoe je er aan komt – door het overtreden van een wet; bijvoorbeeld door je iets toe te eigenen dat van een ander is. En voor schuld zijn dus duidelijke aanwijzingen te geven, hoe je ervan af kunt komen: je schuld terugbetalen, vergeving vragen, en dergelijke.

Schaamte, daarentegen, is minder duidelijk omlijnd. Het is niet een duidelijk moreel/ juridisch begrip, maar meer *relationeel* en daarmee *existentieel*. Degene die zich schaamt, heeft niet zozeer iets verkeerd gedaan, maar ervaart dat hij of zij *niet goed is*. Hij of zij durft anderen niet onder ogen te komen, en is daarmee opgesloten in de kerker van de eigen eenzaamheid.

Schaamte leidt tot afzondering en isolement

Het akelige van schaamte is dan ook dat het ons vaak leidt naar isolement. Andrew Comiskey schrijft erover: "... Dat is wat schaamte doet. Het legt ons het zwijgen op. Het doet ons liegen en steunen op onszelf." (Andrew Comiskey, *Kracht in zwakheid*, 2e ed., InsideOut, Amersfoort, 2011; ISBN 978 90 779 9215 9). En dit isolement maakt de schaamte nog erger. De machten van de duisternis zijn hier dol op. Daarom zou schaamte een hoge plaats moeten krijgen op het prioriteitenlijstje van de kerken – om de gemeente een veilige plaats te laten worden waar mensen hun overbodige schaamte kunnen kwijtraken en ervan genezen kunnen worden. Of, zoals een website (over beschaamde mensen die een tijdlang in de alcohol gevluht zijn om hun pijn te stillen) het uitdrukt:

"God werkt door mensen. Er is niet een meer geïsoleerde en eenzame mens dan de verslaafde. John Bradshaw zegt, "De diepste wond van vergiftigende schaamte is het onvermogen om betekenisvolle, innige menselijke relaties te vormen." De boodschap van christelijk herstel is

dat Gods genade ervaren wordt als een proces, waarin intensieve, eerlijke en koesterende relaties met andere mensen een grote rol spelen. Zij functioneren als kanalen van Zijn genade om onze verwondheid te ontwarren en ons denken opnieuw vorm te geven. (Hebr.10:19-25)"

Bron: 'The Theology of Christian Recovery' (De theologie van christelijk herstel; <http://crc.iugm.org/theology.html>)

Jim Wilder omschrijft schaamte kortweg wel als de angst dat iemand niet met ons zal willen zijn (zie het document 'Angst en liefde als de samenbindende factoren in gezinnen, kerken en sekten', door E. James (Jim) Wilder - www.12accede.nl/Angst_en_liefdebanden_in_gezinnen_en_sekten.pdf). En dát is nou net het akelige van schaamte: uit angst voor isolatie doet het ons vluchten in isolatie.

Wat meer over vergiftigende schaamte

Schrijvend over vergiftigende schaamte, bouwt John Bradshaw voort op uitspraken van de psycholoog Scott Peck, als hij zegt:

"Het grootste probleem waarmee we in ons leven geconfronteerd worden, is het vaststellen van onze verantwoordelijkheden en deze duidelijk te maken. Om werkelijk toegewijd te zijn aan een leven van eerlijkheid, liefde en

discipline, moeten we bereid zijn om ons toe te wijden aan de realiteit. Deze toewijding, aldus Peck, 'vraagt dat we gewillig zijn en in staat zijn om onszelf continu te onderzoeken.' Dit vereist dat we een goede relatie met onszelf onderhouden. Maar juist dat is wat iemand, wiens leven gebaseerd is op de schaamte, mist. In feite heeft iemand met vergiftigende schaamte een vijandige relatie met zichzelf. Vergiftigende schaamte – de schaamte die ons ketent – is de basis voor zowel neuroses als karakterstoornissen."

Citaat uit John Bradshaw's boek: *Healing the shame that binds you* (Vrij van schaamte, p.21); het citaat erin komt uit Scott Peck's: *The road less travelled* (De minder begane weg); mijn vertaling, nadruk toegevoegd.

Wat het allemaal zo lastig maakt is het feit dat de schaamte-concepten uit de derde en vierde categorie zoveel op elkaar lijken (ze hebben dezelfde gerelateerde begrippen en tegenstellingen), hoewel hun natuur, achtergrond en functie zo totaal verschillend zijn.

De vierde categorie van vergiftigende schaamte is degene waar we het meest mee worstelen, en deze is dan ook het onderwerp van verscheidene boeken. Maar het is echt een vreemde eend in de bijt in het bovenstaande lijstje, wat tot veel verwarring leidt. Al de andere begrippen van schaamte hebben te maken met het overtreden van grenzen. Ze zijn 'functioneel' in dat ze ons herinneren aan waar onze grenzen horen te liggen.

"Hoe is deze tussen die andere vormen terecht gekomen?" heb ik mezelf vaak afgevraagd. "Welke grens is hier overtreden?"

Zelfs nadat ik verschillende boeken erover had gelezen, en intussen veel genezing in mijn eigen vergiftigende schaamte had gevonden, bleven deze vragen in m'n hoofd hangen. Toen las ik hoofdstuk 13 met de titel "Do You Know Where You Belong?": Three Kinds of Shame ('Weet je waar je thuishoort?': drie soorten schaamte), in Manis Friedmans boek: *Doesn't anyone blush anymore?* (Bloost er dan niemand meer?). Hieronder wil ik u mijn eigen interpretatie geven, waartoe ik kwam na het lezen van Friedmans verhaal, samen met enkele andere verhalen.

Friedman neemt het verhaal van Genesis 3 (zoals vermeld bovenaan dit artikel) als startpunt. Hij zegt dat Adam en Eva bescheidenheid ervoeren – een gevoel van kleinheid in vergelijking met God de Schepper. Wat ik zag was, dat deze kleinheid hen in het begin totaal niet dwarszat (zie Gen.2) – totdat ze naar de slang gingen luisteren die wantrouwen jegens God zaaide. Vanaf dat moment werd dit gevoel vervelend voor hen. Ik kan me

daar iets bij voorstellen. Als je God als zorgzaam en liefdevol ziet, heb je er totaal geen probleem mee om onder Zijn gezag te staan. Bescheidenheid is heel natuurlijk, in dat geval. Het probleem begint als we God als kwaadaardig gaan zien (wat een leugen is).

Toen, zegt Friedman, kwam er verlegenheid en gêne – zoals wanneer je op de snelweg rijdt en een beetje uit je rijstrook afwijkt (je overtreedt een grens) en je voelt de ribbeltjes van de strepen op de weg. Je voelt die ribbels en je schrikt op: oei, ik keek even niet goed uit! De ribbeltjes zorgen dat je weer netjes op je rijstrook gaat rijden.

Voordat ze God wantrouwden en van de verboden vrucht aten, waren Adam en Eva gewoon in harmonie met God, zichzelf, elkaar en de omgeving. Ze waren, wat ik in andere artikelen aanduid als *verbonden*. Toen ze God zonder goede reden gingen

wantrouwen (Hij had hun vertrouwen niet teleurgesteld of iets dergelijks), scheidde ze zich af. Nu was er scheiding tussen hen en God, tussen hen beiden en tussen hen en de natuur. Een zeer innige relatie was geschonden. De privacy van hun eigen naakte lichaam was niet langer veilig in een verbonden omgeving, maar voelde vreemd aan in een vreemde, onverbonden omgeving (bestaande uit God, de ander en de natuur). Daarom moesten ze zichzelf bedekken om hun privacy te beschermen.

Toen God naar de man kwam en vroeg: "Waar ben je?", was wat Hij bedoelde: "Waar zijn je grenzen? Waar hoor je thuis?", aldus Friedman. Deze auteur associeert die eerste 'kleren' met een versterken van persoonlijke grenzen, met het doel om ingetogenheid te vergroten. Dan komt Friedman tot het punt over wat ik 'vergiftigende schaamte' heb genoemd. ➔

Hij zegt: dit heeft te maken met schuldgevoelens. Hij snijdt daartoe eerst 'schuldgevoelens' los van 'werkelijke, wettelijke schuld'. En hij verbindt 'schuldgevoelens' met 'beschadigd zijn in de ogen van anderen'. Hij plaatst het daarmee in de context van (intieme) relaties. Er is niet een wet overtreden, maar een relatie is geschonden. Als we dit niet zien, proberen we onszelf te vergeven, maar dit werkt niet, zo verzekert Friedman ons, en in plaats daarvan zul je jezelf in feite straffen. "Het resultaat is, dat je erop uit zult zijn om jezelf te 'pakken'; wat je voelt is zelf-destructief,..." Hij benadrukt verder dat het belangrijk is om de realiteit van de beschadigde relatie te erkennen. In counseling betekent dit: de persoon die deze schaamte ervaart het recht geven op zijn of haar schaamte en gevoelens van beschadiging en afhankelijkheid. Als iemand zijn of haar grenzen overtreedt en een ander op een of andere wijze misbruikt, wordt de relatie beschadigd. Vooral als deze relatie essentieel was, zoals in het geval van incest, zijn de verliezen groot. Dat is de reden waarom incest vaak zulke pijnlijke en zware emoties van vergiftigende schaamte veroorzaakt – vooral in het slachtoffer; degene die het meest afhankelijk was in die relatie.

Wat is de weg hieruit? Kunnen we deze 'vergiftigende schaamte' nog kwijtraken? Ja, door ons weer met God te verbinden kan dat. Hij zal ons niet verraden. En door ons te verbinden met andere, 'veilige' mensen. Dat zal onze schaamte langzaam doen oplossen. Dit is waar het zeer goede boek *Shame and Grace (Schaamte en genade)* van Lewis Smedes over gaat. Ik kom daar nog op terug. Om nu de draad met Friedman weer op te pakken: "Als je je gezin of je echtgenoot [of echtgenote; AHR] vraagt of ze nog van je houden, en ze zeggen 'ja', geloof hen. Als je God vraagt om je te vergeven en je te accepteren zoals je bent, zal Hij dat doen. En door deze dingen te doen, wordt je weer onschuldig, heel en ongeschonden." 'Vergeven' of 'vergeving vragen' wordt hier door Friedman niet in een moralistische of juridisch-rechtskundige betekenis gebruikt, maar in de zin van: "... een relatie repareren die op een of andere manier geschonden of beschadigd was." Friedman zegt verder dat het belangrijk is dat we onze onschuld nooit helemaal kwijtraakten. Een 'kern' van onschuld zal er altijd blijven (beschermd door God). En door ons opnieuw te verbinden zoals hierboven aangeduid, "... wordt onschuld ... binnen een zeer korte tijd herwonnen." Door bij ons aan te dringen op dit proces van opnieuw verbonden raken, kan "schaamte..." (ja, alle categorieën ervan) zelfs "de weg [worden] die ons leidt tot onschuld."

Friedman eindigt het hoofdstuk met: "Zonder onschuld functioneren we niet zoals bedoeld is. Onze schuldgevoelens en schaamtegevoelens scheuren ons uit elkaar. We zijn uit balans. Verlies van onschuld kan ons ruïneren omdat het niet is hoe we bedoeld zijn.

Onschuld is waar we naar op zoek zijn, onschuld is wat we nodig hebben en onschuld is wat we kunnen hebben in ons leven, als we gezonde schaamte – bescheidenheid, gêne en schuld – toelaten om ons eraan te herinneren waar onze grenzen moeten zijn."

Die laatste uitspraak is de reden waarom John Bradshaw, in zijn eerdergenoemde boek over schaamte, kan zeggen:

"Als grondslag van onze spiritualiteit is gezonde schaamte essentieel. Door ons te wijzen op onze wezenlijke beperktheid maakt gezonde schaamte ons duidelijk dat we niet God zijn. Onze gezonde schaamte stuurt ons in de richting van een ruimer perspectief en maakt duidelijk dat er iets of iemand is dat of die groter is dan wijzelf. Gezonde schaamte is de psychologische grondslag voor onze bescheidenheid."

Heel meesterlijk vind ik in dit verband ook het mooi vormgegeven boek *Niemand is zoals jij* van Max Lucado. Hij vertelt een heel mooi verhaal over houten mensjes in een andere wereld, 'Nerlanders', die elkaar steeds stickers opplakken. Een van hen, Wout is zijn naam, gaat erg gebukt onder de vele grijze stickers die hij geplakt heeft gekregen. Uiteindelijk ontdekt hij dat er iemand is bij wie hij terecht kan, en bij wie – na 'n tijdje kletsen – die stickers als vanzelf hun kleefkracht verliezen...

Die 'iemand' is de vriendelijke houtsnijder, die hen gemaakt had.

Ik beveel dit boek van harte aan voor iedereen die worstelt met vergiftigende schaamte en/of andere negativiteit die hen door anderen is 'opgelegd'.

Wat kunnen we doen voor mensen die worstelen met schuld of schaamte? (enkele praktische ideeën...)

Als vergiftigende schaamte te maken heeft met beschadiging van relaties – gebrokenheid in noodzakelijke verbondenheid –, zoals we hiervoor zagen, is de voor de hand liggende remedie tegen schaamte: herstel van relaties en verbondenheid. Andere artikelen op deze website gaan hier dieper op in.

Soms speelt het lichaam een grote rol in de schaamtegevoelens. Het voelt alsof de schaamte op de huid zit vastgeplakt. Om deze reden kunnen lichaamsgeoriënteerde

herstelmethoden vaak effectief zijn (zoals bij Téo van der Weele's 'Anti Schaamte Programma' www.zegenendhelfen.nl/4-een-anti-schaamte-programma/).

In zijn boek *Vrede doet bloeien*, besteedt Téo van der Weele veel aandacht aan de speciale manier waarop we moeten luisteren naar schaamte-volle confidenten, met begrip voor de op schaamte gebaseerde cultuur waaruit deze mensen meestal komen.

Ondanks de complexiteit zijn er toch een aantal hints (pas ze gevoelig en met veel liefde en geduld toe) die ik hier wil geven met betrekking tot het helpen van mensen die worstelen met gevoelens van vergiftigende schaamte:

- Wees erg gevoelig voor hun grenzen (en ook die van jezelf). Bedenk dat veel schaamte veroorzaakt is door overtreden van zowel persoonlijke als

Soms speelt het lichaam een grote rol in de schaamtegevoelens. Het voelt alsof de schaamte op de huid zit vastgeplakt.

morele grenzen door veelbetekenende mensen in hun leven. Mogelijk kun je een belangrijk rolmodel voor hen zijn – met gezonde relaties en grenzen.

- Herken dat schaamte meestal niet erg vatbaar is voor cognitief-behavioristische argumenten. In eenvoudig Nederlands: Je gedrag spreekt duidelijker dan je woorden. Veiligheid en een zekere dosis lichtvoetigheid zijn essentieel.
- Sta hen toe om veilig en vrijelijk over hun schaamte te praten en over de oorzaken ervan en wat voor gerelateerde emoties of ervaringen dan ook. Openheid helpt (herinner u hoe schaamte ons een stilzwijgen oplegt!).
- Nodig Jezus uit in hun worsteling (als ze daarmee instemmen!); de tegenwoordigheid van Jezus betekent dat ze er niet langer alleen voor staan; hierdoor verbreek je ook de cycli van lagen schaamte die zich opstapelen en

van schaamtevol wegkruipen.

- Zegen hen in hun zoektocht naar acceptatie en spreek eenvoudig over het karakter van Gods reddende genade en Zijn tedere liefde, die naar ieder van ons uitgaat, ongeacht de relationele beschadigingen die we hebben opgelopen. Daarbij kun je iemand, die ermee worstelt zichzelf te accepteren, in Jezus' Naam vertellen hoeveel Hij hem/haar liefheeft (wees daarbij specifiek). (Zie hierover ook het artikel over De Aäronitische zegen: Gods lichtend aangezicht - www.12accede.nl/aangezicht.html).
- Help hen zich te verbinden met Jezus en met de vrede die Jezus biedt over

henzelf (in het bijzonder hun huid), en – als het nodig lijkt – met Jezus' boosheid over zonde (hun eigen zonde of die van anderen tegen hen). Dat Jezus iemand accepteert betekent niet dat Hij de zonde niet haat, maar dat de straf op de zonde op Golgotha gedragen is.

- Zegen hen met waardigheid – zie hoe Jezus hoeren en tollenaars en anderen als waardevol mens benaderde, ook hen die zich volgens de publieke opinie moesten schamen. Hij zag hen als waardig mens en ging rustig bij hen eten – een symbool van 'dikke' vriendschap en achting. Zelfs in onze blik kunnen we schaamte óf waardigheid over iemand uitgieten.
- Help hen Gods waarheid te ontvangen – spreek waarheid in de leugens die hen verteld zijn (veel slachtoffers van incest of verkrachting is verteld: “het is jouw eigen schuld, je bent gewoon

te mooi” of iets dergelijks; zeggen dat Jezus en jij het daar niet mee eens zijn en dan vertellen hoe Hij en jijzelf erover denken, kan een enorme invloed hebben); vgl. Joh.8:31-32: als we in Jezus’ woord blijven, zullen we als Zijn discipelen de waarheid begrijpen en zal die ons vrij maken.

- Als er heel duidelijk sprake is van schuld die de persoon nog niet beleden heeft, vraag hem/haar die nu te belijden (Jac. 5:16 - er is kracht in schuldbelijdenis in de tegenwoordigheid van een vertrouwd persoon) en zich over te geven aan God om zijn/haar leven te veranderen. Daarna kun je de vergeving van Christus proclameren.
- Geef hen bemoedigende Bijbelgedeelten – bijv. teksten die laten zien hoe Jezus omging met dit soort situaties (teder en stevig).
- Stimuleer en bemoedig hen in het aangaan van nieuwe verbindingen – zowel nieuwe manieren van zich met God verbinden, als nieuwe relaties met andere (veilige) mensen. Bied hulp in het uitzoeken welke mensen veilig zijn en wie niet.

Er kan nog veel meer gezegd worden over schaamte en over hoe mensen te helpen ermee om te gaan. Misschien schrijf ik er nog wel eens meer over. Zie ook het artikel over waardigheid (www.12accede.nl/waardigheid.html) en de artikelen over de Aäronitische zegen (www.12accede.nl/aangezicht.html). God zegene u intussen in het ermee (leren) omgaan!

Bijlage: achtergrond materiaal Enige Bijbelse achtergrond: Schaamte-gerelateerde Bijbelverhalen

Schaamte is overduidelijk een actueel thema in de Bijbel! Ik zocht destijds op ***shame*** (elk woord dat het Engelse woord voor schaamte bevat) in m’n Online Bible™ en vond dat het voorkomt in niet minder dan **232 verzen** in de King James Version (een traditionele Engelse Bijbelvertaling). Blijkbaar is de Bijbel in contact met onze realiteit (vergelijk wat ik in de inleiding zei over de actualiteit van het thema ‘schaamte’).

Echter, vele eeuwen lang lijken christenen weinig of geen aandacht besteed te hebben aan dit thema. Schaamte werd eenvoudigweg gezien als een juiste reactie op dingen waarvan het beter was dat ze überhaupt niet genoemd werden. Bij wijze van illustratie van deze uitspraak: In de *Thompson Chain-Reference Bible* (NIV edition, 1984; een bekend Engelstalig ‘StudieBijbel’-systeem) heeft het uitgebreide trefwoordensysteem geen index ‘schaamte’ (het aparte is dat het wel een trefwoord ‘schaamteloosheid’ heeft, met

alleen een negatieve lading; mij laat dit zien hoe schaamte altijd gezien werd als goed en hoe het spreken over ‘vergiftigende schaamte’ maar al te lang onder het vloerkleed is geschoven).

Hieronder geef ik enkele opvallende Bijbelgedeelten met betrekking tot het begrip ‘schaamte’. Niet in alle komt in de NBG vertaling ook het woord schaamte expliciet voor. Soms is dit in een andere vertaling weer wel het geval, of wordt in de grondtekst een sterk gerelateerd woord gebruikt.

Zoals eerder al genoemd, kan de oorsprong van schaamte teruggevoerd worden op de zondeval – Genesis 3:

toen Adam en Eva buiten de hun van God gegeven grenzen traden en de intimiteit met God en met elkaar bedorven (vgl. Manis Friedman’s interpretatie van dit gebeuren).

Een significant Bijbelverhaal waar schaamte een grote rol speelde, is dat van **De bloedvloeiende vrouw**:

En een vrouw, die twaalf jaar aan bloedvloeiingen geleden had, en veel doorstaan had van vele dokters en al het hare daaraan ten koste had gelegd en geen baat had gevonden, maar veeleer achteruit was gegaan, had gehoord, wat er van Jezus verteld werd, en zij kwam tussen de schare en raakte van achter zijn kleed aan. Want zij zei: Indien ik slechts zijn kleren kan aanraken, zal ik behouden zijn. En terstond droogde de bron van haar bloed op en zij bemerkte aan haar lichaam, dat zij van haar kwaal genezen was. En Jezus bemerkte terstond bij Zichzelf de kracht, die van Hem uitgegaan was, en Hij keerde Zich om in de schare, en zei: Wie heeft Mij aangeraakt? En zijn discipelen zeiden tot Hem: U ziet, dat de schare tegen U opdringt en U zegt: Wie heeft Mij aangeraakt? En Hij keek rond om te zien, wie dat gedaan had. De vrouw nu, **bevreesd en bevende** [*d.w.z. ze schaamde zich diep!*], wetende wat met haar geschied was, **kwam en wierp zich voor Hem neer** en zei Hem de volle waarheid. En Hij zei tot haar: „Dochter, uw geloof heeft u behouden; ga heen in vrede en wees genezen van uw kwaal.”

Marcus 5: 25-34 [nadruk en tekst tussen haken toegevoegd]

Deze vrouw had last van een diep gevoel van schaamte. U moet weten, dat haar constante menstruatie haar in die tijd onbevoegd maakte om contact met God of andere mensen te hebben (ze werd gezien als ‘onrein’ en mocht daarom niet in de

tempel komen en niemand aanraken – anders zou ook die onrein zijn). Maar het was over iets waar ze niets aan kon doen. Integendeel – ze had alles gedaan wat ze kon. Dit is dus een typerend geval van de vierde categorie – die van vergiftigende schaamte.

Merk nu op hoe Jezus ermee omging. Hij wist wat er gebeurd was; Hij wist dat er helende kracht van Hem was uitgegaan, die de fysieke conditie van deze vrouw had genezen. Maar Jezus wilde nog meer. Hij wilde ook de schaamte van deze vrouw genezen. Zo zien we Hem zich

publiekelijk, voor het oog van de hele menigte, geestelijk met haar verbinden. Hij richt haar op, noemt haar 'dochter'. Hij neemt geen afstand! Integendeel! Dan gaat Hij verder met te vertellen dat haar geloof haar genezen heeft. Met andere woorden: Hij eert haar eigen bijdrage aan het genezingsproces. Tenslotte geeft Hij haar vrede (*shalom*) en een voortdurende genezing die had plaatsgehad.

Jezus' kruisiging

Gal. 3:13 zegt: "Christus heeft ons vrijgekocht van de vloek der wet door voor

ons een vloek te worden; want er staat geschreven: Vervloekt is een ieder, die aan het hout hangt." [*het was en is ontzettend schaamte-vol om aan een kruis gehangen te worden - naakt!*] (vgl. Jes. 53 - vooral vers 3; en Hebr.12:2).

De derde categorie vanuit de tabel komt ook vaak in de Bijbel voor in **verhalen over zondaren die schaamtevol zich bekeren**, zoals: Een overspelige vrouw – Luc. 7:37-38, de Samaritaanse vrouw – Joh. 4:7-42, de verloren zoon – Luc. 15:18, de menigte die naar Petrus' boodschap luistert – Hand. 2:37 (vgl. ook verscheidene OT koningen).

Merk op dat echte schuld helemaal vergeven kan worden door Jezus Christus: vgl. bijv. Rom. 8:1, 1 Joh. 1:5-9, Joh. 8:3-11.

Meer Bijbelse achtergrond: NT gebruik van verschillende soorten 'schaamte'

Bijbelcitaten zijn uit de NBG vertaling, tenzij anders aangegeven

Lucas 13:16-17 Moest deze vrouw, die een dochter van Abraham is, welke de satan, zie, achttien jaar gebonden had, niet losgemaakt worden van deze band op de sabbatdag? En toen Hij dit zei, schaamden (Grieks: *kataischuno*) zich al zijn tegenstanders, en de gehele schare verheugde zich over al de heerlijke dingen, die door Hem geschiedden.

schaamte over een verkeerde gedachte, waarvan aan het licht is gekomen hoe belachelijk hij was

Lucas 14:9 en dan zou hij, die u en hem genodigd heeft, komen en tot u zeggen: Maak plaats voor deze, en dan zou u tot uw schande (schaamte; Grieks: *aischune*) de laatste plaats moeten gaan innemen.

schaamte als vernedering

Handelingen 5:41 Zij dan gingen uit de Raad weg, verblijd, dat zij verwaardigd waren ter wille van de Naam smadelijk behandeld (beschamend; Grieks: *atimazo*) te zijn; schaamte als oneer en smaad

Romeinen 1:16 Want ik schaam mij (*epaischunomai*) het evangelie niet; want het is een kracht Gods tot behoud voor een ieder die gelooft, eerst voor de Jood, maar ook voor de Griek. (vgl. Lucas 9:26; 2 Timotheus 1:8; Hebreeën 11:16 - hetzelfde over God)

onjuiste schaamte die doet aarzelen, gerelateerd aan vrees voor wat mensen zullen zeggen

Romeinen 6:21 Wat voor vrucht hadt u

toen? Dingen, waarover u u nu schaamt (*epaischunomai*); immers, het einde daarvan is de dood.

schaamte over zonde uit het verleden

1 Korintiërs 11:6 Want indien een vrouw zich het hoofd niet dekt, moet zij zich ook maar het haar laten afknippen. Doch indien het een schande (*aischron*) is voor een vrouw, als zij zich het haar laat afknippen of zich kaal laat scheren, dan moet zij zich dekken.

schaamte gerelateerd aan een vrouw die kaalgeschoren is, d.w.z. zich als prostituee had gedragen (kaalscheren was een straf op prostitutie)

1 Korintiërs 11:22 Hebt u dan geen huzen om te eten en te drinken? Of minacht u zozeer de gemeente Gods, dat u de behoeftigen beschaamd (kataischuno) maakt? Wat zal ik tot u zeggen? Zal ik u prijzen? Op dit punt prijs ik niet.

schaamte als vernedering

André H. Roosma

Enkele boeken over schaamte en/of schuld of gerelateerde zaken

Andrew Comiskey, *Kracht in zwakheid*, 2e ed., Inside-Out, Amersfoort, 2011; ISBN 978 90 779 9215 9.

Manis Friedman, *Doesn't anyone blush anymore? – reclaiming intimacy, modesty and sexuality*, (edited by Jena Morris Brenningstall), Harper San Francisco, New York USA, 1990.

Max Lucado, *Niemand is zoals jij*, Ark Boeken, Amsterdam, 2004; ISBN 90338 28944.

Brennan Manning, *Kind aan huis – Verlangen naar intimiteit met God*; Navigator Boeken, ISBN: 9076596417.

David A. Seamands, *Genezende Genade – bevrijding van prestatiedwang*, SP Publications, Colorado Springs USA / Shalom Books, Putten NL, 1991/1998.

Anna A.A. Terruwe, *Geef mij je hand – over bevestiging, sleutel van menselijk geluk*, De Tijdstroom, Lochem NL, 1972.

John Townsend, *Tussen vlucht en verlangen*, Cocoon, Almere, 2005.

Ingrid Trobisch, *De verborgen kracht – Geworteld zijn in de zekerheid van Gods liefde*, Kok Voorhoeve, Kampen NL, 1989; ISBN 90 297 0943 X.

Sandra D. Wilson, *Released from shame – Recovery for adult children of dysfunctional families*, People Helper Books series (Gary R. Collins, ed.), IVP, Downers Grove Ill USA, 1990.

Een uitgebreidere versie van dit artikel vindt u op www.12accede.nl/shamenot.html

Hoe ga ik om met mijn genezing? (1)

We leven in een gebroken wereld met veel narigheid en ellende zoals onrecht, bedrog, oplichting, ruzies, oorlogen, natuurrampen, etc., en zijn er ook vele ziekten van zowel het lichaam, de ziel als de geest van de mens. Men is, soms wanhopig, op zoek naar genezing van het lichaam en de oplossing van bepaalde psychische en/of geestelijke problemen. Gelukkig kan de medische wetenschap veel doen, en zijn er vele hulpverleners zoals psychologen en psychiaters die goed werk kunnen verrichten, zij het uiteraard met hun menselijke beperkingen. Helaas worden in het medische circuit fouten gemaakt, bijvoorbeeld er worden verkeerde diagnoses gesteld en er worden niet-adequate medicijnen voorgeschreven. Mede daardoor en door onvoldoende aandacht voor de mens als geheel, gaan veel mensen hun heil helaas ook zoeken bij zgn. alternatieve genezers, magnetiseurs, mediums etc.. Men komt dan later in nog grotere (geestelijke) problemen, omdat deze alternatieve genezers, vaak zonder dat ze het weten, hun krachten ontvangen van de tegenstander van God, namelijk de satan, dus uit het rijk der duisternis.

Goddelijke genezing staat (ook) in onze tijd in de belangstelling, gelukkig ook meer en meer in de 'traditionele' kerken. Het thema 'goddelijke genezing' is een complex en gevoelig onderwerp. Er is helaas soms wel sprake van diverse misverstanden, en mede daardoor is er ook veel verwarring en teleurstelling over dit onderwerp. Er zijn veel vragen, en dat is heel begrijpelijk. Daarom is het van groot belang om het onderwerp genuanceerd en evenwichtig te benaderen.

We zullen eerst ingaan op mogelijke oorzaken van ziekte. Omdat men soms spreekt over ziekte als een straf of, tegengesteld, over ziekte als een zegen van God, zullen we ook daarover nadenken. Voorts zullen we de vraag bespreken of God wil en kan genezen, en wijzen op het belang van geloof. In het volgende nummer van Promise

zullen we ingaan op de vraag waarom niet iedereen, die om genezing bidt, geneest. Ook zal worden ingegaan op de vraag welke geestelijke opstelling (instelling) we dienen te hebben in geval van ziekte. Ook zullen we nagaan hoe gelovigen zich kunnen uitstrekken naar genezing en zelfs naar een genezingsbediening, een bediening die alleen God kan geven. Het gaat om het vervullen van de opdracht van Jezus o.a. om zieken te genezen en boze geesten uit te drijven (Matt. 10:8 en Marc. 16:17 en 18).

Oorzaken van ziekte

Ten diepste is zonde de oorzaak van ziekte. Door de zondeval heeft de geestelijke dood, dat is het gescheiden zijn van God, zijn intrede in de mensheid gedaan. En als gevolg daarvan zijn ziekte en dood in de schepping en in de mens gekomen. In Gen. 2:17 staat: "Als gij van de boom der kennis van goed en kwaad eet, zult gij voorzeker sterven". Letterlijk staat er: "stervende zult gij sterven". Dit stervensproces is dus door de zonde begonnen in de geest, en dat afbraakproces is nog steeds in werking omdat we niet meer volledig naar de levensonderhoudende en levensbeschermende wetten van God leven. Ook Rom. 5:12 spreekt over dit proces: "Daarom, gelijk door één mens de zonde de wereld is binnengekomen en door de zonde de dood, zo is ook de dood tot alle mensen doorgedaan, omdat allen gezondigd hebben".

Wij zullen dit algemene principe wat concreter bekijken.

- A. Ziekte kan ontstaan door *verkeerde leefpatronen*, bijvoorbeeld:
- ziekten door verkeerde eetgewoonten, drank- en drugsverslaving, onvoorzichtigheid of nalatigheid.
 - longziekten door roken.
 - zwakte, uitgeput zijn, door roofofbouw op het lichaam, bijvoorbeeld door te hard werken en door te laat naar bed gaan.

B. Ziekte kan ontstaan door *spanningen, angsten, woede, etc.* (de zgn. *psychosomatische ziekten*). Innerlijke spanningen kunnen zich uiten in allerlei lichamelijke kwalen, die een symptoom zijn van dieper liggende oorzaken. Deze kunnen leiden tot o.a. hartproblemen, reuma, chronische vermoeidheid, maagzweren en darmstoornissen. Ook door verdriet en pijn als gevolg van het verlies van een dierbare, of door verwerping en afwijzing kan er in de ziel en ook in het lichaam misvorming ontstaan. Verder kunnen bitterheid, wrok en niet-vergevingsgezindheid naar mensen toe, en zelfs naar God toe, de oorzaak zijn van ziekte, en de genezing tegenhouden. Mopperen en klagen vergiftigt de mens innerlijk. Denk aan het verhaal in Num. 21: 4-9 over de Israëlieten die gemord hadden vanwege ongeduld en ontevredenheid, en door vurige slangen gebeten waren.

C. Ziekte kan ontstaan door de *gebrokenheid van de schepping als gevolg van de zondeval, bijvoorbeeld luchtverontreiniging* met als gevolg allerlei ziekten en kwalen; of rampen (waarbij soms menselijke onzorgvuldigheid of nalatigheid een rol spelen) zoals met de kerncentrale van Tjernobyl, waardoor mensen kanker hebben gekregen, etc..

D. Ziekte kan ontstaan door leven onder een *vloek*. Een vloek over iemands leven kan ontstaan door:

- eigen zonde, bijvoorbeeld zich bezig houden met vormen van occultisme (spiritisme, hekserij, voodoo, etc.).
- zonden van het voorgeslacht, bijvoorbeeld haat, onreinheid, alcoholisme en occultisme.
- vervloekingen uitgesproken door occultisten en tovenaars.

(Opmerking: mensen kunnen hun lichaam of een deel ervan verwensen, bijvoorbeeld met uitspraken als: "Ik wilde, dat ik dood was", "Dat rot been", enzovoorts. Vaak is dat uiteraard niet zo bedoeld, maar als

et goddelijke

een uiting van nood. Maar toch moeten we ermee oppassen. Denk aan Spreuken 18:21a: “Dood en leven zijn in de macht van de tong”. Het is (eigenlijk) een vorm van zelfverwerping en klagen. Beter is het om de nood bij de Heer te brengen en op Hem te vertrouwen.)

Door diverse onderzoekers zijn verschil-

lende overzichten opgesteld van factoren vanuit verleden en heden die van invloed zijn op het kunnen krijgen van ziekten (zoals genetische factoren, opvoeding, etc.) en welke factoren de kwetsbaarheid en gevoeligheid, of juist het tolerantievermogen van mensen kunnen beïnvloeden. Zubin (zie onderaan blz. 22) heeft een en ander in bijgaand (kwetsbaarheids-)

schema ondergebracht. Omdat in dit artikel het accent ligt op de duiding van ziekte door de zondeval in het algemeen, noemen we dit schema alleen als een voorbeeld en gaan we niet verder op dit schema in.

We hebben in het kort verschillende oorzaken van ziekte gezien. Uit de diverse

oorzaken van ziekte blijkt, dat er *niet altijd* een relatie bestaat tussen *persoonlijke* zonde(n) en *persoonlijke* ziekte. Maar soms is wél sprake van eigen zonden en is dus wel sprake van een relatie tussen zonden en ziekte. Dat blijkt uit wat Jezus zei tegen de man, die 38 jaar verlamd in Betesda lag: “Zie, gij zijt gezond geworden; zondig niet meer, opdat u niet iets ergers overkome” (Joh. 5:14).

We zien soms zelfs een directe relatie tussen oorzaak (zonde) en gevolg (ziekte of kwaal), bijvoorbeeld:

- Num. 12: 1 t/m 10 (daar lezen we over de melaatsheid van Mirjam, omdat zij zich verzette tegen de leiding van Mozes).
- 2 Kron. 26: 16 t/m 19 (over koning Uzzia, die hoogmoedig het reukwerk op het reukofferaltaar in de tempel wilde aansteken, en melaats werd).
- Hand. 13: 6 t/m 12 (daar lezen we over de tovenaars Elymas, die blind werd vanwege zijn verzet tegen het evangelie, en ook anderen ervan af wilde houden).

Het kennen van de oorzaak en achtergrond van een ziekte of nood is van belang bij de vraag hoe men in een concreet geval voor zieken moet bidden. De ene keer zal men eerst moeten nagaan of iemand zich wil bekeren of een ander wil vergeven, een andere keer zal men een vloek moeten verbreken en een of meer demonen moeten uitdrijven. Dus men kan niet zomaar een standaardgebed voor genezing bidden. De leiding van de Heilige Geest is hierbij onmisbaar.

Verleden-predispositioneel

- Genetisch
- Hersenen
- Milieu
- Opvoeding
- School
- Ontwikkeling
- Trauma
- Demonen

Is ziekte een straf of zegen van God?

Voordat we een antwoord gaan zoeken op de vraag of God wil genezen, zullen we eerst stilstaan bij de vraag of ziekte een straf van God is of misschien zelfs een zegen. Uit deze uitersten blijkt al hoe verschillend men over ziekte kan denken. We kunnen beginnen met in te zien en te erkennen dat ziekte een *gevolg* is van de zonde en van de gebrokenheid van de schepping. Gods hart huilt als wij Zijn goede geboden niet opvolgen en als gevolg daarvan lichamelijk of geestelijk kapot gaan. Hij heeft er echt geen behoefte aan dan ook nog eens te straffen in de zin van ons ‘ervan langs te geven’. Neem als voorbeeld een auto, waarvan de motor vastloopt, doordat er niet voldoende motorolie in gedaan is. Is dat vastlopen een straf van de auto-fabrikant? Nee, het is een *gevolg* van het niet nakomen van de gebruiksaanwijzing, die zegt, dat de motor geolied moet zijn. Want de olie is nodig om te voorkomen dat de motor vastloopt. Zo loopt ook de mens vast als hij zich niet houdt aan de wetten van God, of anders gezegd, zich niet laat oliën (vullen) door de Heilige Geest.

Een ander voorbeeld. Jantje wordt door zijn ouders op het hart gedrukt om tijdens het spelen niet van het trottoir af te gaan, want dat kan immers vanwege het verkeer gevaarlijk zijn. Jantje gaat toch de straat op en wordt door een fiets aangereden. Is dat de straf van de ouders? Nee, want die hebben de fietser niet ingehuurd om Jantje een lesje te leren. Dat Jantje is aangereden, is een *gevolg* van het feit dat

Heden

- Kwetsbaarheid
- Gevoeligheid
- Verhoging van de kwetsbaarheid drempel door geloofsontwikkeling eustress
- Verlaging van de kwetsbaarheid drempel door gebrek aan geloofsontwikkeling disstress

hij zijn ouders niet gehoorzaamde.

Het ligt uiteraard wat gecompliceerder in het geval, dat de ouders zelf een ‘straf’ geven. Bijvoorbeeld: Jantje mag niet buiten spelen of moet vroeg naar bed, omdat hij de buurjongen geplaagd of geslagen heeft. Dat is in zekere zin een straf omdat Jantje het niet leuk vindt, maar de vraag is wel wat de *bedoeling* van de ouders is, namelijk om Jantje te behoeden voor het opnieuw maken van die fout, en waarvoor de opvoedkundige maatregel uit liefde voor Jantje nodig was. Het is als een waarschuwing bedoeld. Van belang is dus de vraag wat onder straf moet worden verstaan en wat de gezindheid achter die ‘straf’ is. Straf lijkt soms vernietigend (of een oordeel), maar kan namelijk ook iets opvoedkundigs inhouden. Het Griekse werkwoord ‘paideuo’ kan zowel straffen als opvoeden betekenen. In sommige vertalingen is het met ‘tuchtigen’ vertaald (Hebr. 12: 5 t/m 11).

Ook al is ziekte geen straf van God en is Hij ook niet de bron van ziekte (immers in God is geen duisternis, ziekte of dood), echter gegeven het feit, dat we ziek zijn of ons niet lekker voelen of niet kunnen werken, kan het wél zo zijn, dat we *vanuit* die nood naar God gaan vragen. Het is algemeen bekend dat juist door problemen, ziekte en zelfs sterfgevallen in een familie, mensen over de zin van het leven gaan nadenken, en tot inkeer en bekering komen. In dat geval heeft de nood mensen tot God gebracht (*dat* is de zegen), maar je mag daaruit niet concluderen, dat die

Toekomst

- Niet ziek
- Wel ziek

Ziekte kan ontstaan door spanningen, angsten, woede, etc.

nood als zodanig een zegen is, of dat God die ziekte of nood heeft gegeven. Immers diezelfde nood kan mensen er ook toe brengen God de rug toe te keren, of God zelfs te vervloeken.

Wil God genezing?

Voor sommige of misschien zelfs vele christenen is dit een knellende vraag, want in de Heidelbergse Catechismus (zondag 10) leest men dat we behalve zegeningen ook ziekte uit Gods goede Vaderhand moeten ontvangen. Als dat

werkelijk zo zou zijn, dan zouden we niet om genezing mogen bidden. Dan zou Jezus Zijn Vader hebben tegengewerkt toen Jezus zieken genas. Anderen zeggen: “God wil niet genezen, want ziekte is een straf of zegen van God, en door genezing wordt het effect van de straf of zegen tenietgedaan”. Dan zou men volgens deze opvatting dus ook niet naar een dokter mogen gaan voor genezing.

Ook onder hen die wèl geloven dat God wil genezen, zien we verschillende visies, bijvoorbeeld:

- a) “Genezing was alleen voor vroeger”, namelijk voor de begintijd van de discipelen en apostelen om het evangelie te kunnen verkondigen.
- b) “We moeten de genezing *claimen*, want God heeft het beloofd. We hebben recht op genezing. God zal nú genezen”.

We zullen aan het eind van deze paragraaf nog ingaan op de eerste opvatting en later nog op de tweede, maar eerst zullen we kijken naar wat het basisuitgangspunt is zoals dat vanuit de Bijbel tot ons komt. We zullen uit de veelheid van Bijbelteksten over genezing er slechts enkele noemen.

In het Oude Testament:

“Indien gij aandachtig luistert naar de stem van de Here, uw God, en doet wat recht is in Zijn ogen, en uw oor neigt tot Zijn geboden en al Zijn inzettingen onderhoudt, zal Ik u geen enkele van de kwalen opleggen, die Ik de Egyptenaren opgelegd heb; want Ik, de Here, ben uw Heelmeester” (Ex. 15: 26). God wil Heelmeester zijn, dus genezen. Deze tekst noemt wel *voorwaarden* voor genezing, We zien hier overigens een Hebreeuwse manier van iets herhalen met andere woorden, dus eigenlijk twee keer dezelfde twee voorwaarden, namelijk 1) goed luisteren naar Gods stem, en 2) ernaar handelen.

Een tekst uit de Psalmen: “Loof de Here, mijn ziel, en vergeet niet een van Zijn weldaden; die al uw ongerechtigheden vergeeft, die al uw krankheden geneest” (Ps. 103: 2 en 3).

En dan de bekende tekst uit Jesaja:

“Nochtans, onze ziekten heeft Hij op Zich genomen, en onze smarten gedragen; wij echter hielden Hem voor een geplaagde, een door God geslagene en verdrukte.

Maar om onze overtredingen werd Hij doorboord, om onze ongerechtigheden verbrijzeld; de straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden” (Jes. 53: 4 en 5).

We zien in de laatste twee teksten (en ook in andere teksten) twee belangrijke zaken, die met elkaar samenhangen. Jezus heeft de zonden gedragen en dáárdoor heeft Hij de oorzaak, de wortel van de ziekte, weggenomen. Dat mogen we goed beseffen, namelijk dat als Jezus onze zonden op Zich heeft genomen, wij door genade gerechtvaardigd zijn voor God, en wij door de Heilige Geest een persoonlijke relatie met de Vader en met Jezus Christus mogen gaan leren onderhouden En hierdoor mogen wij ons uitstrekken naar genezing van geest, ziel en lichaam. Niet in eigen kracht maar door de kracht van de Heilige Geest. We hebben er ‘recht’ op, niet in de zin dat we het op onze tijd mogen claimen, maar dat we dat recht mogen laten gelden *tegenover de duivel*. Immers de duivel heeft in beginsel geen recht meer om ons ziek te laten zijn. Onze zonden zijn immers vergeven, en daarmee is de rechtskracht van de ziekte vervallen.

In het Nieuwe Testament:

Vooral de vier evangeliën bevatten vele teksten over genezing door de Here Jezus. Uit wat Jezus tegen de melaatse man zei, namelijk “Ik wil het, word rein!” (Marc.

1: 41) blijkt dat Jezus genezing wilde brengen, en ook daadwerkelijk de man genas (vers 42). Jezus was daartoe geopenbaard, en gezalft met de Heilige Geest, om de werken van de duivel te verbreken (1 Joh. 3:8), en om goed te doen en te genezen allen, die door de duivel overweldigd waren; want God was met Hem (Hand. 10:38).

Hieronder nog enkele voorbeelden:

“En Hij trok rond in geheel Galilea en leerde in hun synagogen en verkondigde het evangelie van het Koninkrijk en genas alle ziekte en alle kwaal onder het volk” (Matt. 4:23).

“Toen de zon onderging, brachten allen, die zieken hadden, lijdende aan allerlei kwalen, deze tot Hem. Hij legde ieder van hen afzonderlijk de handen op en genas hen” (Luc. 4:40).

“Toen het nu avond werd, bracht men vele bezetenen tot Hem; en Hij dreef de geesten uit met Zijn woord en die ernstig ongesteld waren genas Hij allen, opdat vervuld zou worden, hetgeen gesproken werd door de profeet Jesaja, toen hij zeide: Hij heeft onze zwakheden op Zich genomen en onze ziekten heeft Hij gedragen” (Matt. 8:16 en 17). We zien hier dus een vervulling van de profetie van Jesaja. Ook in 1 Petr. 2: 24 lezen we een verwijzing naar deze profetie (Jes. 53:4).

Opmerkelijk is dat Jezus *allen* genas (en wel van *alle* ziekten en *alle* kwalen!) die tot Hem kwamen of tot Hem gebracht

werden. Later zullen we ingaan op de vraag waarom Jezus in Betesda alleen de man genas die 38 jaar ziek was, en de anderen niet.

Ook in de brieven van Paulus en anderen vinden we teksten over goddelijke genezing. “En indien de Geest van Hem, die Jezus uit de doden heeft opgewekt, in u woont, dan zal Hij, die Christus Jezus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door Zijn Geest, die in u woont” (Rom. 8:11). Wij zien ook hier het belang van het vervuld zijn met de Heilige Geest.

En tenslotte noemen we de zeer bekende tekst uit Jak. 5: 14-16. “Is er iemand bij u ziek? Laat hij dan de oudsten der gemeente tot zich roepen, opdat zij over hem een gebed uitspreken en hem met olie zalven in de naam des Heren. En het *gelovige* gebed zal de lijder gezond maken, en de Here zal hem oprichten. En als hij zonden heeft gedaan, zal hem vergiffenis geschonken worden. Belijdt daarom elkander uw zonden en bidt voor elkander, opdat gij genezing ontvangt. Het gebed van een rechtvaardige vermag veel, doordat er kracht aan verleend wordt”. Ook in deze tekst zien we de samenhang tussen vergeving van zonden en genezing.

We zien uit deze teksten overduidelijk dat God wil genezen (we zullen hierna nader ingaan op de vraag wat precies onder genezing moet worden verstaan). We zien het ook in wat Jezus deed. De *basis* van die wil is Gods liefde voor ons. En tevens het verlangen om Zijn Zoon Jezus te verheerlijken, want Jezus heeft de zonde weggenomen! (Joh. 1:30). Dit is het basisprincipe. Daaraan mogen we ons vasthouden, ook al lijkt het soms dat God niet wil genezen als genezing nog uitblijft. Maar dat komt doordat wij, zoals wij later zullen zien, nog niet (altijd) aan bepaalde voorwaarden voldoen. Die voorwaarden stelt God niet om ‘moeilijk te doen’ zoals sommigen denken, maar om Zich aan Zijn goede wetten te houden. Want die zijn goed voor ons en dáárdoor kan Hij ons het best helpen. Maar dat God in beginsel wil genezen is zeker.

Genezing alleen voor vroeger?

Voordat we Gods almacht om te genezen gaan leren kennen uit het Woord van God, willen we nog ingaan op de eerder genoemde visie over genezing, namelijk dat het alleen voor de begintijd zou zijn als ondersteuning van de evangelieverkondiging aan nog onbekeerden, en het evangelie daardoor aanvaardbaar te maken. Dat zou betekenen, dat een kind van God dus niet meer een wonder mag verwachten, want men kent het evangelie immers toch al? Dat zou niet zo best zijn. U bent een kind van God geworden, en dan zou God

u niet meer willen genezen? Dat zou toch onzinnig zijn? God wil namelijk dat we Zijn Woord en Hem Zelf, Zijn hart, steeds beter leren kennen, en dat we meer en meer gaan ontdekken, dat God onze totale genezing van geest en ziel en lichaam wil. En dat vanuit Zijn liefde voor ons. Genezing is dus niet alleen een bevestiging van het evangelie bij de verkondiging ervan, maar een onlosmakelijk onderdeel van het evangelie wat ‘blijde boodschap’ betekent, dus ook voor een kind van God dat het evangelie al jaren kent. God wil dat wij door genezing naar geest, ziel en lichaam tot Zijn eer en onze bestemming komen, namelijk dat wij als zonen van God op Jezus zullen gaan lijken en ook de werken zullen doen die Hij deed (Joh. 14: 12-14).

Kàn God genezen?

We hebben bij de bespreking van de vraag of God wil genezen ook al gezien, dat God

niet alleen wil genezen, maar ook *kàn* genezen. Denk maar aan de vele genezingen, die Jezus gedaan heeft door de kracht van de Heilige Geest. Als voorbeelden van teksten waaruit de almacht van God en Jezus blijkt, noemen we Jeremia 32:27: “Zie, Ik, de Here, ben de God van al wat leeft; zou voor Mij iets te wonderlijk zijn?” en Matt. 28:18: “Mij (Jezus) is gegeven alle macht in hemel en op aarde”.

Maar het gaat nu nog wel om de vraag of *wij* geloof hebben in de almacht en kracht van God, want “zonder geloof is het onmogelijk Hem welgevallig te zijn. Want wie tot Gód komt, moet geloven, dat Hij bestaat en een beloner is voor wie Hem ernstig zoeken” (Hebr. 11:6). En geloof is nodig voor het verwachten van een bovennatuurlijk ingrijpen van God. Geloven wij God, of ervaren wij nog ongelooft in onszelf?

God heeft ons de mogelijkheid gegeven om te kunnen geloven. Wij hebben een geest, waarmee wij kunnen geloven. De Heilige Geest wil ons hierin versterken. Gods Woord is het zaad van het geloof. Het bouwt het geloof op. Het is ons geestelijke voedsel. Geloof is de ontvankelijkheid voor de waarheid en de kracht van God. Geloven is zich in vertrouwen en verwachting openstellen voor wat God allemaal wil en kan geven (op Zijn tijd), ook al hebben we geen zintuiglijk of rationeel bewijs! De vraag daarbij is steeds: laten we ons leiden door onze zintuigen of door het Woord van God? Of, zoals iemand eens zei: “Welke werkelijkheid kiezen we? Kiezen we voor de werkelijkheid met een kleine w (bijvoorbeeld ziekte) of voor de Werkelijkheid met een grote W (de Waarheid van het Woord van God)?”

We hebben gezien, dat God in Ex. 15:26 zegt dat Hij onze Heelmeester (een Meester in het genezen) wil zijn. Als wij dat niet geloven, dan zeggen we eigenlijk dat we het beter weten dan God, ja zelfs maken wij God tot een leugenaar. Uiteraard

zullen christenen dit niet bewust doen of willen doen. Hieronder enkele teksten, die ons kunnen prikkelen onszelf te onderzoeken en Gods aangezicht te zoeken. God vraagt niet dat we Hem begrijpen, maar dat we Hem vertrouwen:

- “God is geen man, dat Hij liegen zou; of een mensenkind, dat Hij berouw zou hebben. Zou Hij zeggen en niet doen, of spreken en niet volbrengen?” (Num. 23:19). God is (dus) volkomen betrouwbaar.
- “Maar gij, o mens! wie zijt gij, dat gij God zoudt tegenspreken?” (Rom. 9:20).
- ”Het is onmogelijk dat God liegen zou” (Hebr. 6:18).
- “Wie God niet gelooft, heeft Hem tot een leugenaar gemaakt, omdat hij niet geloofd heeft in het getuigenis, dat God getuigd heeft van zijn Zoon” (1 Joh. 5:10).

We doen God er verdriet mee als wij Hem niet vertrouwen. Hiermee willen we niemand beschuldigen, dat doet God ook niet, maar erop wijzen dat onge-

loof, gebrek aan vertrouwen, ons afsluit voor Gods kracht. Zonder geloof is het onmogelijk Hem welgevallig te zijn, want wie tot God komt, moet geloven dat Hij bestaat en een beloner is voor wie Hem ernstig zoeken (Hebr. 11:6), en zonder geloof zullen we geen wonderen meemaken. We behoren de zonde van ongeloof te belijden, en te bidden om de kracht van de Heilige Geest om te kunnen geloven. Wij mogen, wij moeten, ongeloof de oorlog verklaren. Vasten kan daarbij soms helpen om ons geloof op te bouwen en te versterken. Ons geloof kan en mag dus groeien. Overigens hoeven wij onszelf niet te beschuldigen als we ontdekken dat ons geloof op een bepaald moment nog beperkt is. Immers ongeloof of beperkt geloof wil niet per se zeggen, dat iemand niet *wil* geloven, maar dat wij als onvolmaakte mensen ons nog niet ten volle de rijkdom van het Koninkrijk Gods bewust zijn, eenvoudig omdat door allerlei oorzaken waar we ons vaak niet eens bewust zijn, de heerlijkheid van God nog niet tot ons doordringt. We moeten wel eerlijk zijn om het te durven constateren als we een gebrek aan geloof ervaren en vragen om geloof (“Ik geloof, kom mijn ongeloof te hulp” (Marc. 9:24)).

We kunnen overigens onderscheid maken tussen verschillende soorten of stadia van geloof.

- a) De bereidheid om het Woord van God serieus te nemen, het voor waar aan te nemen, en zich er voor open te stellen. Die bereidheid kan beginnen met een intentie, maar kan uitgroeien tot een volhardend vasthouden aan het Woord van God.
- b) Geloof als een *innerlijk weten, dat door de Heilige Geest ter bevestiging aan de gelovige wordt gegeven*. Het is het ‘normale’ geloofsniveau, dat groeiende is door vanuit een intieme relatie met de Heer in gehoorzaamheid aan het Woord van God te leven. Bijvoorbeeld: u wéét, dat Jezus uw Verlosser is, dat Hij leeft en alle macht heeft. U wéét dat u eeuwig leven hebt ontvangen (1 Joh. 5:11 en 12).
- c) Een instantelijke ‘*injectie*’ van geloof voor een concrete situatie of probleem (voor uzelf of voor een ander). Bijvoorbeeld u ervaart dat God tegen u zegt: “Ik zal je genezen”, of “Je mag nu die persoon de handen opleggen ter genezing”. In dat geval is er sprake van de gaven van geloof en genezing door de Heilige Geest, vaak via een woord van kennis. En dan kan men namens Jezus iemand de handen opleggen en in het gebed de genezing uitspreken. Dit alles uiteraard in volkomen afhankelijkheid van de Heer.

Geloof is het vaste vertrouwen in de trouw van God, Die vanuit Zijn liefde voor ons op Zijn tijd ons het beste zal geven. Het is aan God om te bepalen hoe en wanneer Hij zal genezen. Maar dat betekent geen passiviteit van onze kant. Wij mogen geloven dat genezing door geloof mogelijk, zelfs (goddelijk) normaal is. Wij mogen ons daarnaar uitstrekken. Geloof wordt altijd beloond, ook al zien we nog niet direct tastbare of zichtbare resultaten. Door geloof geven we God de ruimte om Zijn macht te tonen. Denk aan wat Jezus tot de vader van de bezeten knaap zei: "Als Gij kunt! Alle dingen zijn mogelijk voor wie gelooft" (Marc. 9:23).

Wij hebben in deze inleiding over goddelijke genezing gezien dat ziekte niet bij de mens hoort, maar door de zonde(val) in de mensheid is gekomen, en dat God wil en kan genezen. We zullen nu een vraag aan de orde stellen, die veel gelovigen bezighoudt, namelijk: "Als God nu wil en kan genezen, waarom geneest dan niet iedereen, die om genezing bidt?"

Genezing naar geest, ziel en lichaam

Omdat er heel veel misverstanden, teleurstellingen en vragen bestaan ten aanzien van goddelijke genezing zullen we vooraf eerst moeten beginnen met de vraag wat genezing is en waarop genezing betrekking kan hebben. Heel algemeen kan worden gezegd, dat genezing is: (het proces van) terugkeer van de mens naar de door God bedoelde situatie van gezondheid. Daarbij moeten we niet alleen aan het lichaam denken. Immers God wil dat de mens in zijn totaliteit geneest, namelijk zowel naar geest als naar ziel als naar lichaam. De genezing kan dus alle drie delen van het mens-zijn betreffen. We hebben gezien, dat de fundamentele oorzaak van ellende en ziekte in de wereld de zonde is. De zonde is begonnen in

de geest en heeft zijn gevolgen in de ziel en het lichaam van de mens. De genezing zal daarom in beginsel moeten beginnen in de geest, en van daaruit naar de ziel en het lichaam doorwerken.

Opmerkelijk is dat wij mensen een lichamelijke ziekte of kwaal wel direct ervaren (door pijn of een ander naar gevoel), maar dat een ziekte van de geest, namelijk het niet verlangen naar God, door veel mensen zelfs helemaal niet wordt onderkend. Mensen zijn veelal zo natuurlijk gericht, dat ze meer aandacht hebben voor het zichtbare, waaronder het lichamelijke, dan voor het geestelijke en het innerlijke. Ook al wil God ons òók genezen naar het lichaam, we moeten het verlangen naar lichamelijke genezing niet stellen boven genezing van de innerlijke mens naar geest en ziel. Dit is gemakkelijk gezegd als men geen pijn lijdt of geen handicaps heeft, maar toch moeten we die juiste prioriteit steeds blijven bedenken, hoe moeilijk dat soms ook is. Immers als een lichamelijke kwaal een innerlijke of geestelijke oorzaak heeft (om het niet te ingewikkeld te maken laten we situaties van bijvoorbeeld verwondingen door geweld van buitenaf nog even buiten beschouwing), dan zal men toch eerst naar die oorzaak moeten kijken. Het kan immers zo zijn, dat God iemand (nog) niet van een kwaal geneest, omdat God de genezing van een innerlijk probleem, bijvoorbeeld het niet kunnen of willen vergeven van iemand, meer prioriteit geeft. Zo kan het heel belangrijk, en tevens innerlijk genezend zijn, om tijdens een ziekbed over uw leven en over uw relatie met God na te denken. Het kan zelfs belangrijker zijn dan lichamelijke genezing omdat het ons eeuwig heil betreft.

We moeten er dus altijd voor oppassen dat we lichamelijke gezondheid niet stellen

boven geestelijke gezondheid. Het gaat immers om het zoeken naar een evenwichtige balans. Bovendien moeten we bedenken, dat hoe belangrijk lichamelijke genezing ook is, en hoe graag God vanuit Zijn liefde voor de mens ook het lichaam van de mens wil genezen, de lichamelijke genezing toch altijd 'slechts' tijdelijk is. Het gegeven dat de mens eens zal sterven mag uiteraard geen argument zijn om dan maar niet naar lichamelijke genezing te verlangen. We moeten dus een middenweg zoeken tussen twee extremen, namelijk zich helemaal niet of niet meer naar goddelijke genezing uitstrekken, dus passief berusten in de situatie van ziekte enerzijds, en het dwangmatig zoeken naar en claimen van lichamelijke genezing met behulp van een of andere 'succesformule' voor genezing anderzijds. Beide extremen leiden tot onnodige problemen: bij het eerste dat men onnodig ziek blijft, en bij het tweede dat er bij het uitblijven van de gewenste genezing, teleurstelling en zelfveroordeling kunnen ontstaan.

In de volgende aflevering zullen we o.a. ingaan op: diverse mogelijke belemmeringen voor lichamelijke genezing, Gods bewogenheid over onze nood, de samenhang tussen vergeving van zonden en genezing, onze houding in situaties van ziekte en pijn, en tenslotte de vraag of we wel of niet naar de dokter zullen gaan.

Piet Guyt

Feiticeiros do século 21

A saúde e a "nova Era" Uma exposição crítica de terapias alternativas modernas

Dit boek is de update van het boek Tvenaars van de 21ste eeuw geschreven door Gerard Feller en vertaald in het Portugees, het wordt vooral verspreid in Brazilië. Het beschrijft meer dan 20 geneeswijzen die een occulte bron hebben. De wortels van deze geneeswijzen worden getoetst aan de Bijbel. Het boek is o.a. tot stand gekomen door inspanningen van Trijnie van Eijk, zendelinge in Brazilië en haar medewerksters en de Stichting Rhemaprint, in Gorinchem.

184 blz. isbn 978-85-7857-046-8 prijs € 9,90 uitgeverij ABBA
www.abbapres.com/br email abbapress@abbapress.com/br Het boek is te bestellen via de website van Stichting Promise.

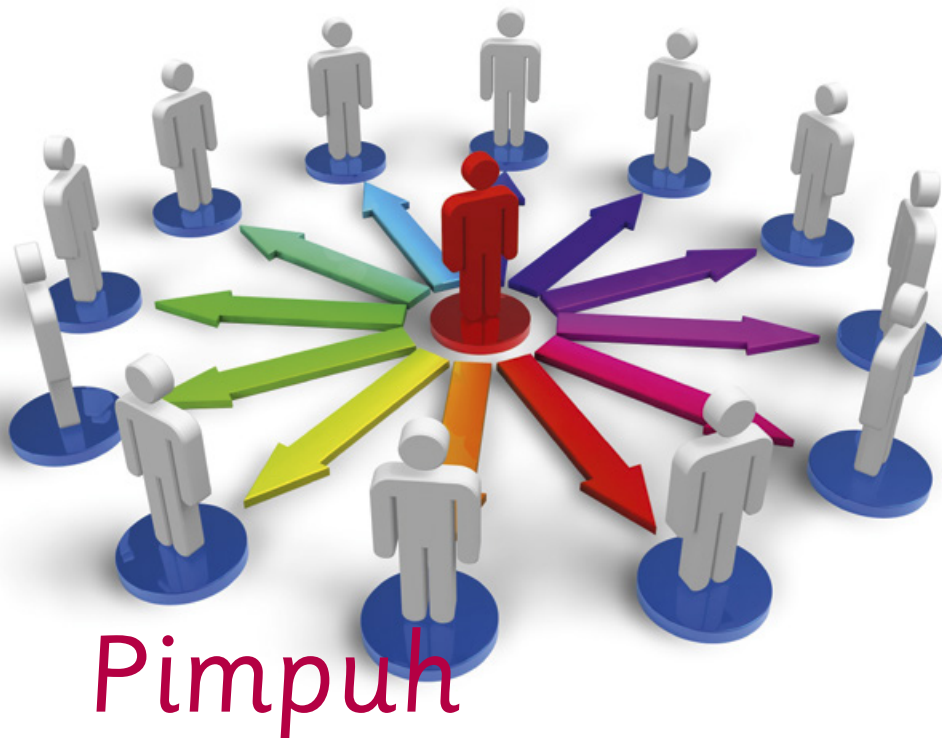
ERRATUM

In het vorige nummer van Promise (jan.2013) is een vertaalfout geslopen in het artikel "God in ons brein?" blz 20 3e kolom:

Een goede wetenschapper moet weerleggen de sterkste zaak voor de opvatting dat hij zich verzet tegen, en niet alleen het koor citeren van degenen die in zijn eigen koor zitten.

De volgende vertaling zou in elk geval beter zijn:

Een goede wetenschapper moet het sterkste argument van de visie, die hij bestrijdt, weerleggen en niet slechts 'het refrein meezingen met degenen die in zijn eigen koor zitten'.

Pimpuh

Een van de kenmerken van de geest van deze tijd is het 'pimpuh'. Dit betekent het opwaarderen van de eigen identiteit, en de ontmoeting met het materialisme, hedonisme en individualisme. Via de tv worden we overspoeld met allerlei mogelijke 'make-over', 'pimp-my'- en 'reality'-programma's die de status van de identiteit van het individu moeten opkrikken. Transformeren naar het grote ideaal: luxe, gemak, aanzien, onafhankelijkheid en grenzeloze vrijheid, alles in de geest van deze tijd. Op de sociale media is het van belang jezelf te profileren, al je goede eigenschappen, ervaringen en kennis te etaleren, liefst zonder je kwetsbaarheid, strijd en nederlagen. We zijn alleen geïnteresseerd in succesverhalen. Ook christenen kunnen vaak geen weerstand bieden aan de overvloed van de geest van deze tijd. In veel kerken en gemeenten zien we dezelfde tijdgeest: je moet je profileren als gemeente, jezelf op de kaart zetten. Succesvol zijn in de geest van deze tijd, het beeld van een enthousiaste groep individualisten die weinig oog hebben voor de zwakken. Veel christenen die vele jaren dienstbaar werk in kerk, gemeente of christelijke organisatie achter de rug hebben, gaan plotseling twijfelen aan elementaire geloofswaarden. Ze onderschatten de druk en geest van deze tijd die verpakt zit in alle informatie waardoor ze overspoeld raken.

Een christen moet niet gericht zijn op pseudogeestelijke zelfverwerking, maar op het leren kennen van Christus (Fil. 3:10). Als we vervuld raken van onszelf, zullen we ons werk op de troon zetten i.p.v. Christus. Het wonder van de Vleeswording gaat schuil in een gewoon kinderleven. Het grote wonder van de verheerlijking op de berg eindigt in de door duivelen bezette vlakte. De heerlijkheid van de opstanding daalt af tot een ontbijt aan de oever van het meer. Dat is geen anticlimax, maar een grote openbaring van God. De toets van het leven van een heilige is NIET ONS SUCCES, maar onze TROUW in ons gewone menselijke leven van elke dag. Wij willen het behalen van succes in het werk voor Christus als doel stellen, het doel is echter de heerlijkheid Gods te openbaren in het menselijke leven. Het leven met Christus, verborgen in God, te leiden onder menselijke omstandigheden. Onze menselijke verhoudingen zijn de werkelijke omstandigheden, waarin het ideale leven Gods zichtbaar moet worden. Laat ons oog alleen gericht zijn op Jezus, de leidman en voleinder des geloofs, die, om de vreugde, welke voor Hem lag, het kruis op Zich genomen heeft, de schande niet achtende, en gezeten is ter rechterzijde van de troon Gods. Vestig uw aandacht op Hem, die zulk een tegenspraak van de zondaren tegen Zich heeft verdragen, opdat u niet door matheid van ziel (zelfbespiegeling, zelfverwerkelijking) verslapt.

Gerard Feller

Oproep tot gebed en steun

Net zoals bij veel andere bladen merken we dat het aantal abonnees geleidelijk terugloopt. Dank zij de hulp van God, door extra giften van trouwe lezers, konden we vorig jaar onze begroting sluitend krijgen. Hoewel alle medewerkers aan het blad niet betaald worden dreigt ook dit jaar weer een tekort. We zoeken daarin Gods leiding. Moeten we in deze vorm met het blad doorgaan, of alleen via onze website? Tot nu toe worden we vaak bemoedigd door positieve reacties op ons blad. We willen u ook vragen met ons mee te denken en te bidden naar Gods wil in deze.

U kunt ook reageren via info@stichting-promise.nl Hartelijk dank voor uw reacties, giften en gebeden!

Colofon

Het blad "Promise" is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar.

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

De stichting tracht dit doel te bereiken door:

- Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.
- Het publiceren via het blad "Promise" van geschriften en of bijbelstudies met bovengenoemd doel, dit tevens via audiovisuele middelen aan een zo breed mogelijk publiek.

De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezag heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

Redactie

Gerard en Coby Feller, Oudewater
drs. W.J. Pijnacker Hordijk, Delft

Comité van aanbeveling

Ds. Orlando Bottenbley
Drs Martie Dieperink
Drs Bert Dorenbos
Drs MartienJan de Haan
Prof. dr. Ir. Henk Jochemsen
Dhr. Hans L.J. Keijzer
Prof.dr. Martjan Paul
Drs Chr. Steyn
Dhr. Teun Stortenbeker
Dhr Feike ter Velde
Ds dr. Paul J. Visser
Drs Jef de Vriese (België)
Drs Téó v.d. Weele
Dr. Jim Wilder (U.S.A.)

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de artikelen is voor de auteur en/of de redactie

Vormgeving DUO-ontwerp, Utrecht
Druk Boom & van Ketel, Haarlem

ISSN: 1383-0295
verschijnt 4x per jaar
Abonnement: minimaal € 12,50 per jaargang

St.Promise

Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
Tel. 0348 - 563359
e-mail: info@stichting-promise.nl
internetpagina: www.stichting-promise.nl
IBAN ING: NL10INGB0004906197
BIC ING: INGBNL2A

IBAN Rabobank: NL58RABO03916.83.071
BIC Rabobank: RABONL2U

Voor België:

jaarrekening abonnement minimaal € 17,50
IBAN: BE09000169299857
St.Promise
Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
Nederland

Losse nummer € 3,50

9 771383 029001